

Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecindeki Dikkat Çekme Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi*

Mehmet Ali Çiçekçi¹, Fatma Sadık²

Özet: Bu araştırmada ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin dikkatini derse çekme davranışları öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırma tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Adana ili merkez ilçelerinde bulunan ortaokullardaki öğretmenler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlemek için her ilçedeki mevcut okulların %20 si randomla seçilmiştir. Araştırmaya toplam 40 okuldan gönüllü olarak 432 öğretmen ve 1023 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından öğretmen ve öğrenciler için birbirine paralel geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğrencilerin dikkatini derse çekmek için daha çok; soruları cevaplama, olumlu davranışları takdir etme, öğrenci seviyesine uygun ders işleme, sınıfta sessizliği sağlama, öğrencilerin bildiklerini yeni bilgilerle ilişkilendirmelerini sağlama, ses tonunda değişiklik yapma ve konunun önemli yerlerini vurgulama davranışlarını sergiledikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarının cinsiyet, branş, hizmet yılı, öğrencilerin akademik başarı ve dikkat düzeylerine yönelik algıları açısından farklılaştığı görülmüştür. Öğrencilerden elde edilen sonuçlar ise öğretmenlerin daha çok sessizliği sağlama ve sınavda soru çıkacağını söyleme yoluyla derse dikkatleri çekmeye çalıştığını göstermiştir. Cinsiyet açısından kız, sınıf düzeyi açısından beşinci sınıf öğrencileri ile kendini dikkatli algılayan öğrenciler öğretmenlerin dikkat çekme amaçlı davranışları sık sergilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin derste dikkat çekme davranışlarına yer verme sıklığı konusunda kendilerini öğrencilerden daha olumlu algıladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dikkat, Dikkat Çekme, Öğretmen, Öğrenci, Ortaokul

Geliş Tarihi: 31.01.2020 – **Kabul Tarihi:** 29.06.2020 – **Yayın Tarihi:** 29.09.2020

DOI: 10.29329/mjer.2020.272.13

Investigating Attention-Drawing Behaviors of Secondary School Teachers in Learning-Teaching Process from the Views of Teachers and Students

Abstract: In this study, attention-drawing behavior of secondary school teachers (5th, 6th, 7th, and 8th grade) was analyzed from the view of teachers and students. The population of the study consists of teachers and students from secondary schools in the central districts of Adana during the Academic Year 2014/2015. Among all schools in all districts of the city, 20% were randomly chosen to form the sample of the study. 432 teachers and 1023 students participated voluntarily in the study. Comparable questionnaires developed for students and

* Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Birimi (Proje No: 4585) tarafından desteklenen yüksek lisans tezinden üretilen bu çalışma, 11-13 Ekim 2018 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 6. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Mehmet Ali Çiçekçi, ORCID: 0000-0003-2847-5908

² Fatma Sadık, Assoc. Prof. Dr., Eğitim Bilimleri Bölümü, Çukurova Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6565-5679

Correspondence: fatmasdk@gmail.com

teachers were used to collect the data. At the end of the research, the participant teachers were found to display the following behaviors most to grab the attention of their students during their lessons: answering their questions, appreciating positive attitudes of students, conducting lessons according to the level of students, keeping silence in the classroom during the lesson, enabling students to associate their background knowledge with new topics, changing their tone of voice and emphasizing the important points of a topic. Significant differences were found in the behaviors of teachers to draw the attention of students with regard to gender, subjects to teach, teaching experience, the teacher's perception about students' academic success level and students' attention levels. The results gained from the students showed that teachers mostly drew their attention on the lesson through keeping silence during the lesson and giving hints about questions that might be asked in the exams. Female students with regard to gender, 5th grade students with regard to class year and students who described themselves as attentive stated that teachers demonstrated attention-grabbing behaviors more often. Teachers were found to perceive themselves more positive in terms of use of attention-grabbing behaviors during the lesson.

Keywords: Attention, Drawing Attention, Teachers, Student, Secondary School

GİRİŞ

Bir eğitim sisteminin verimliliği öğrenci davranışlarında amaçlar yönünde meydana gelen değişikliklerle, davranış değişikliği ise öğrenme-öğretme sürecinin etkili kılınmasıyla gerçekleşir. Öğrenme süreci doğrudan içinde olan bireyleri ilgilendiren boyut iken; öğretim öğrenme ortamındaki uyarıcıların bireyde öğrenmenin oluşmasına destek sağlayacak şekilde örgütlenmesini içerir (Öztürk, 1999). Bir diğer ifadeyle öğrenme eylemi, öğrenci ve öğretmeden sorumlu olan öğretmenle ilgili ortak hedeftir (Pinkerton, 1994). Öğrenme bir süreçtir ve öğrenmek için öğrencilerin bir uyarıcı durumuyla karşılaşması, onu fark etmesi, alması ve işlemesi gerekmektedir. Bu açıdan öğrenmeyi başlatan mekanizma dikkattir (Chen & Huang, 2014). Dikkat, genel olarak bireyin zihinsel gücünü toplaması, duyu organlarına gelen uyarıcıları almaya ve işletmeye yönelmesidir (Solso, MacLin & MacLin, 2011, s.95). Dikkat, uyarıcıların farkına varılmasını ve önemli öğelerin ayır edilmesini sağlar (Bozan & Akay, 2012; Öztürk, 1999). Belirli bir bilgiye, olaya, kişiye veya nesnelere dikkat etmek özelliğin ya da bilginin doğru bir şekilde saklanmasına yardımcı olur. Bilgi daha dikkat edilerek öğrenildiğinde unutmaya karşı daha dirençli olur (Prakash, 2015). Yapılan araştırmalarda öğrencilerin akademik başarılarının dikkat toplama becerilerinden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir (Erbay, 2013; Sáez, Sidler Folsom, Al Otaiba & Schatschneider, 2012; Selçuk, 2001).

Uyaranlar belli özelliklerine göre dikkat çekerler. Yoğunluğu yüksek olan uyarıcılar (parlak ışık, güçlü ses, keskin bir koku, büyük olan) daha çabuk algılanır. Çevredeki benzer uyarıcılar arasında büyük olan nesne küçük olandan; zıt özelliklere sahip olan uyaranlar diğer uyaranlardan daha kolay fark edilir. Bilinen bir ortamda yeni, yabancı bir ortamda ise tanıdık olan nesne daha fazla dikkat çeker. Hareket halinde olan uyaranlar daha fazla değişkenlik göstermesi nedeniyle dikkati etkiler

(Hidi, 1990; Prakash, 2015; Senemoğlu, 2013; Sturm, 2012; Turner & Silvia, 2006). İlgi, istek ve merak gibi kişinin tercihlerine hitap eden uyananlar daha fazla dikkat çekmektedir. Uyananlar arasında anlamlı ilişkilerin bulunması, ön bilgiler, uyananların fiziksel ortama ve bireyin gereksinimlerine uygunluğu, bireyin motivasyon düzeyi, beklentiler vb. ise odaklanmış dikkati kolaylaştıran faktörlerdir (Cüceloğlu, 1994; Kornhuber,1984; Neyers & Molitor, 2017; Prakash, 2015; Portas, Rees, Howseman, Joseps, Turner ve Frith, 1998; Posner & Peterson, 1990; Smith & Kosslyn, 2014; Solso vd. 2011; Wei, Wang, & Klausner, 2012). Ancak aktif/bilinçli bir dikkat için bireyin genel olarak uyarıcıları almaya hazır olması (genel uyarılmışlık düzeyi), dikkatini kontrollü bir şekilde belli bir uyarıcıya yöneltmesi (seçme) ve dikkatini belli bir noktada toplayarak sürdürmesi gerekmektedir (Anderson, 1989, Akt. Yayıncı, 2007, s.11). Bununla birlikte duyu organlarının sürekli bir uyarıcı bombardımanı altında olduğu dikkate alındığında bireyin dışarıdan gelen her türlü uyarıcıdan kendini arındırması ve bir noktaya sürekli odaklanmasının kolay olmadığı açıktır. Özellikle bilinçli öğrenmenin gerçekleştiği okul yaşamında bu daha da zor olmaktadır. Çünkü sınıf ortamı gerek öğretmen, gerekse öğrenci özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle karmaşık bir öğrenme ortamıdır. Ayrıca öğrencilerden akranlarıyla dolu olan sınıflarda kurallara ve yönergelere uymaları, dikkati dağıtan birçok çevresel uyanan olmasına rağmen yapılan etkinliklere odaklanmaları, gün içinde birçok farklı derste anlatılanları “aynı derecede öneme sahip olmamasına rağmen” dikkatle dinlemeleri, anlamaları, kendilerine verilen sürede çalışmalarını bitirmeleri vb. beklenmektedir (Sáez vd. 2012; Szpunar, Moulton & Schacter, 2013). Öğretim ortamındaki bu beklentiler günlük yaşamdaki veya ev ortamındaki birçok davranış için (yemek yeme, oyun oynama, televizyon izleme, okula- gelip gitme, arkadaşlarla sohbet etme vb.) için gereken dikkatten çok farklıdır. Dikkat zihinsel bir süreçtir ve insanlar zihinlerini bir konu üzerinde uzun süreli çalıştırmak zorunda olduklarında dikkatlerinde azalma olur. Algıda güçlükler yaşanmaya başlanır ve öğrenme kesintiye uğrar (Bunce, Flens & Neiles; 2010; Cummings Hlas, Neyers & Molitor, 2017;Döfler, 2004). Öğrencilerin öğrenmeyle ilgili en fazla dile getirdikleri sorunun dikkat toplamayla ilgili olduğunu ve bu sorunun tüm eğitim kademelerinde yaygın yaşandığını gösteren araştırma bulguları da bu görüşü destekler niteliktedir (Bunce, Flens & Neiles, 2010; Cummings Hlas vd. 2017; Kaymak Özmen & Demir, 2012; Wang, 2015; Weimer, 2014). Dolayısıyla öğretimde üzerinde durulması gereken en önemli özellik, öğrenci dikkatinin kazandırılmak istenen davranışlar üzerinde çekilmesi ve bu enerjinin devam ettirilmesidir (Senemoğlu, 2013). Öğretmenler öğrencilerin gelişim özelliklerine, ortamın sahip olduğu olanaklara ve hedef davranışların özelliklerine uygun dikkat çekme stratejilerini uygulamalıdır. Bu durum öğretimin nasıl yürütüleceğini çok iyi anlamayı ve bu yönde iyi bir planlama yapmayı gerektirmektedir. Yapılan araştırmalara göre öğretmenlik uygulamaları etkili bir şekilde gerçekleştiğinde öğrencilerin derse karşı dikkatleri artabilmektedir (Risko, Anderson, Sarwal, Engelhardt, & Kingstone. 2012, Wang, 2015).

İlgili literatür incelendiğinde öğrencilerin sınıf ortamındaki dikkat düzeyi, dikkati etkileyen faktörler ve öğretmenlerin öğrenci dikkatini çekmeye yönelik davranış ve öğretim uygulamalarının sık sık araştırmalara konu olduğu görülmüştür (Abdullah, 2004; Ainley & Luntley, 2007; Amjah, 2014; Mehralizadeh, Ghorbani, Zolfaghari, Shahinfar, Nikkhah & Pourazizi, 2013; Rosegard & Wilson, 2013; Sáez, Sidler Folsom, Al Otaiba & Schatschneider, 2012; Wang, 2015). Ulusal literatürde ise bu konuda sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmış, bu çalışmaların da ilkokul ve lise öğretmenleriyle yapıldığı görülmüştür (Çağlar, 2009; Ergin, Battal & Çardak, 1999; Eryılmaz, 2007; Karahan, 2008; Kaymak Özmen & Demir, 2012; Yayıcı, 2007; Oktar & Bulduk, 1999; Öztürk, 2001). Ortaokul kademesinde yapılan herhangi bir çalışmaya ise ulaşamamıştır. Ortaokul, öğrencilerin ilkokuldan sonra farklı branşlarda öğretmenlerle karşılaştıkları yeni bir eğitim kademesidir. Yeni bir okula ve farklı branşlardan öğretmenlere uyum sorunlarının yanı sıra öğrenciler, gelişim açısından da kritik bir dönemdedir. İlk ergenlik olarak da adlandırılan bu dönemde ergenlerin ihtiyaçlarında ve duygularında da hızlı değişimler yaşanır. Ergenlerin ilgisi, fizyolojik değişiklikler nedeniyle hızla gelişen ve değişen bedenlerinde toplanır (Ekşi, 1999). Öğrencilerin öğrenmeye ve akademik çalışmalara karşı ilgileri azalır (Öztürk, 2003). Dikkatini toplayamamak, ders çalışmamak, hayal kurmak, amaçsızlık vb. bu yaş dönemindeki öğrencilerde daha sık gözlenen davranışlardır (Yörükoğlu, 1986). Dolayısıyla öğrenme-öğretme sürecinin etkili olması için öğretmenlerin öğrencilerin dikkatlerini istenilen noktaya çekme ve sürdürmeye yönelik daha fazla çaba göstermeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin dikkatini derse çekme için ne yaptıkları ve hangi sıklıkta yaptıkları kadar, izledikleri stratejilerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygunluğu da önemlidir. Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine hitap etmeyen, gelişim düzeyleri ve ön bilgilerine uygun olmayan uyarıcıların/davranışların dikkat çekmesi ve öğrenmelerine katkı sağlama açısından işlevsel olması zordur. Bu gerekçelerle ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin bu konuyla ilgili görüş ve düşüncelerini karşılaştırmalı olarak inceleyen bir araştırma yapmaya gereksinim duyulmuş ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır?

Öğretmen görüşleri cinsiyet, branş ve öğrencilerin dikkat düzeylerine yönelik algılarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrenci görüşleri cinsiyet, sınıf düzeyi ve dikkatlerini toplama durumlarına yönelik algılarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ortaokul öğretmenlerinin öğrenci dikkatini derse çekme amaçlı davranışlarını öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre inceleyen tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adana ili merkez ilçelerindeki ortaokullarda bulunan öğretmenler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılmış, her ilçedeki mevcut okulların %20 si randomla seçilerek, toplam 40 okul örnekleme alınmıştır. Öğretmen anketleri okulda bulunan tüm öğretmenlere ulaştırılmıştır. Öğrenci anketleri ise uygulama yapılan gün random yöntemiyle belirlenen sınıflardaki öğrencilere ulaştırılmıştır. Araştırmaya toplam 432 öğretmen ve 1023 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Öğretmenlerin %61.3' ü erkek, %38.7' si kadındır. Öğretmenlerin %15.3'ü öğrencilerin derse karşı dikkat düzeyini “düşük”, %56.7' si “orta”, %28.0' i “yüksek” algılamaktadır. Branşı ile ilgili soruya cevap veren 362 öğretmenin %30.4' ü fen-matematik, %34.0' ü dil (Türkçe, İngilizce), %16.6' sı sosyal bilimler ve %19.0' u beceri (Beden Eğitimi, Resim, Müzik) derslerine girmektedir. Araştırmaya katılan 1023 öğrencinin %23.3' ü 5.sınıf, %34.5' i 6.sınıf, %26.5' i 7.sınıf ve %15.7' si 8.sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin %52.9' u kız, %47.1' i erkektir. Öğrencilerin %26.9' u derslerde “her zaman”, %51.7' i “genellikle”, %18.5' i “bazen” ve %2.9' u ise “nadiren” dikkatini toplayabildiğini belirtmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veriler araştırmacılar tarafından öğretmen ve öğrenciler için birbirine paralel geliştirilen Öğretmenlerin Dikkat Çekme Davranışları Anketi (ÖDÇDA) kullanılarak toplanmıştır. Anket geliştirilirken ilgili literatür incelenmiş ve öğrencilerin dikkatini derse çekmeye yönelik toplam 75 öğretmen davranışından oluşan bir liste hazırlanmıştır. Daha sonra uzman görüşleri doğrultusunda (ÇÜ. Eğitim Programları ve Öğretim ve Temel Eğitim Anabilim Dallarında görev yapan 15 öğretim elemanı) ortak özellikleri olan davranışlar birleştirilerek, ifadeler yeniden düzenlenmiştir. Süreç sonunda 50 öğretmen davranışı belirlenmiş, cevaplama 5'li likert tipinde düzenlenmiştir. Anketin başında katılımcıların kişisel bilgilerini almaya yönelik sorular bulunmaktadır. ÖDÇDA' nın beş öğrenci ve beş öğretmenle yapılan pilot uygulamasında da herhangi bir sorunla karşılaşmamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri 2014-2015 eğitim- öğretim yılı, ikinci döneminde toplanmıştır. Öğrenci uygulamaları öğretmenlerin belirlediği bir ders saati içinde sınıf ortamında, öğretmen uygulamaları ise teneffüslerde ve öğle aralarında yapılmıştır. Veri analizinde ilk olarak katılımcıların ÖDÇDA' da yer alan 50 maddeden elde ettikleri puanların aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Elde edilen aritmetik ortalamalar 1.00–1.80'e kadar “Hiçbir zaman”, 1.81–2.60'a kadar “Nadiren”; 2.61–3.40'a kadar “Bazen”; 3.41–4.20'ye kadar “Genellikle” ve 4.21–5.00'ye kadar “Her zaman” değerlendirme aralıklarına göre yorumlanmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin puanlarında araştırmada ele alınan değişkenler açısından anlamlı farklılıklar olup olmadığını incelemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi yapılarak her bir değişkenin tüm düzeylerindeki ölçümlerin normallik sayıltısını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Sonuçlar normallik sayıltısının karşılanmadığını gösterdiği

için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U-Testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2006, s.42). Kruskal Wallis testi sonucunda anlamlı farklılıklar gözlenen durumlarda, farkların hangi gruplar lehine olduğunu görmek amacıyla ise grupların ikili kombinasyonları üzerinde Mann Whitney U-Testleri tekrarlanmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir.

BULGULAR

1. Öğretmenlerin Dikkat Çekme Davranışlarına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Tablo 1, öğretmen ve öğrenci görüşlerine ait betimsel istatistikleri göstermektedir.

Tablo 1 Öğretmen ve öğrenci görüşlerine ait betimsel istatistikler

Maddeler	Öğretmen		Öğrenci	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss
Öğrencileri selamladıktan sonra direk konuyu anlatmaya başlama	2.52	1.14	3.46	1.23
Derse başlamadan önce konuya karşı merak uyandırıcı sorular sorma	4.01	.65	3.42	1.19
Ders anlatırken konuyla ilgili resimler kullanma	3.40	.91	2.84	1.25
Konuyla ilgili örnek olaylar anlatarak derse giriş yapma	3.81	.81	3.77	1.07
Derse başlamadan önce öğrencilere konu hakkında ön bilgi verme	4.35	.64	4.21	.97
Öğrenilecek konunun ne kazandıracağı hakkında açıklama yapma	4.19	.73	3.80	1.19
Konu öğrenilmediğinde karşılaşılabilecek olumsuz durumları açıklama	3.97	.85	3.75	1.19
Konu içinde geçen kavramları anlatırken tahtaya şekiller çizme	3.85	.99	3.81	1.17
Ders materyallerinin biçimsel özelliklerini konuya göre ayarlama	3.78	.95	3.52	1.30
Derslerde farklı materyaller kullanma	3.75	.88	3.43	1.23
Sınıfta sessizliği sağladıktan sonra derse başlama	4.53	.66	4.44	.91
Sınıfın oturma düzenini yapılacak etkinliğe göre ayarlama	3.68	1.10	3.49	1.40
Dersin başında veya içinde konuyla ilgili fıkralar anlatma	2.84	1.04	2.63	1.26
Ders esnasında öğrencilere isimleriyle hitap ederek soru sorma	4.46	.73	4.24	.96
Dersin başında konu başlığını, anahtar kavramları vb. tahtaya yazma	4.00	.95	3.70	1.21
Dikkatler dağıldığında şaka/espri yapma	3.81	.92	3.22	1.36
Ders anlatırken kavram haritaları kullanma	3.36	1.03	3.19	1.20
Konunun önemli noktalarını vurgulama	4.51	.64	4.34	.97
Konuşurken, tahtaya yazı yazarken vb.kasıtlı olarak hatalar yapma	2.99	1.06	2.53	1.34
Derse başlamadan önce tahtada konu dışı olan her şeyi silme	4.44	.87	4.32	1.07
Konularda geçen kavramlara zıt örnekler verme	3.59	.89	2.89	1.35
Derse başlamadan önce sınıf içindeki gereksiz eşyaları ortadan kaldırma	3.77	1.02	4.39	.99
Derste bilgisayar, projeksiyon, akıllı tahta vb. teknolojilerden yararlanma	3.37	1.21	2.93	1.51
Öğrencilere dikkatlerini nasıl toplayabilecekleri hakkında bilgi verme	3.79	.82	3.37	1.28
Jest ve mimikleri kullanma	4.35	.73	3.61	1.27
Derse başlamadan önce günlük önemli bir olayı/haberi paylaşma	3.60	.89	3.26	1.22
Öğrencilerin ilgisini çekecek ders araç gereç ve materyalleri hazırlama	3.76	.83	3.45	1.26
Farklı renklerde tebeşir veya tahta kalemi kullanma	4.02	.97	4.08	1.11
Öğrencilerin kendilerine güvenmelerine yönelik olumlu bir dil kullanma	4.36	.65	4.06	1.10
Konunun önemli yerlerini tahtada görsel olarak vurgulama	4.38	.82	4.35	.96
Dikkatin başarı üzerindeki etkisi hakkında bilgi verme	4.12	.77	3.76	1.17
Ders anlatırken sınıf içinde dolaşma	4.40	.68	3.96	1.12
Konunun önemli yerlerini tekrar anlatma	4.45	.60	4.36	.95
Daha önce öğrenilenleri yeni bilgilerle ilişkilendiren etkinlikler yapma	4.53	.61	4.28	.88
Konuları öğrencilerin seviyesine uygun işleme	4.56	.55	4.42	.90
Sınıf ortamına konuyla ilgili uzman kişiler davet etme	2.08	1.09	2.23	1.36
Öğrencileri soru sormaya teşvik etme	4.32	.66	3.86	1.14
Ders anlatırken ses tonumda iniş -çıkışlar yapma	4.51	.62	4.28	.96
Öğrencilere güler yüzlü yaklaşma	4.37	.67	4.08	1.10
Öğrencilerin sorularını açık ve net bir şekilde cevaplama	4.63	.56	4.27	.98

Öğrencileri birbirlerine soru sormaya teşvik etme	4.10	.81	3.40	1.27
Öğrencilerin olumlu tutum ve davranışlarını takdir etme	4.62	.56	3.57	1.27
Derste öğrencileri aktif kılan yöntem ve teknikler kullanma	3.85	.97	3.15	1.34
Sınıfta bütün öğrencilerime söz hakkı vermeye çalışırım	4.50	.63	4.26	1.03
Öğrenci cevaplarının doğruluğu hakkında tartışma ortamı yaratma	3.94	.85	3.65	1.23
Soru sorarken rasgele öğrenci kaldırma	4.13	.87	3.87	1.15
Dikkati dağılan öğrencileri sözel olarak uyarma	4.18	.78	4.10	1.04
Öğrencilerin birbirlerine ipucu ve dönüt vermelerine fırsat verme	3.99	.77	3.30	1.39
Anlatılan konudan sınavlarda soru çıkabileceğini söyleme	4.27	.90	4.42	.92
Dikkatler dağıldığında dersin işlenişinde değişiklik yapma	4.11	.70	3.34	1.37
Toplam	3.98	.34	3.63	.55

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin genellikle; öğrencilerin sorularını cevaplama, takdir etme, öğrenci seviyesine uygun ders işleme, sınıfta sessizliği sağlama, konuyu ön bilgilerle ilişkilendirme, ses tonunda değişiklik yapma, önemli yerleri vurgulama, bütün öğrencilere söz hakkı vermeye çalışma, isimle hitap ederek soru sorma, önemli yerleri tekrarlama, sınıfta dolaşma, mimikleri kullanma, anlatılan konudan sınavlarda soru çıkabileceğini söyleme yoluyla derse dikkat çektikleri görülmektedir. Konuyla ilgili fıkra anlatma, sınıfa uzman kişiler davet etme ve direk konuyu anlatmaya başlama ise öğretmenlerin “nadiren” yaptıkları davranışlar olmuştur.

Öğrencilere göre ise öğretmenleri onların dikkatini derse çekmek için genellikle; sınıfta sessizliği sağlama, sınavlarda soru çıkabileceğini söyleme, dersi öğrenci seviyesine uygun işleme, derse başlamadan önce ilgisiz şeyleri kaldırtma, önemli yerleri tekrar anlatma, önemli yerleri tahtada görsel olarak vurgulama, tahtada konu dışı olan her şeyi silme, ön bilgilerle yenileri ilişkilendiren etkinlikler yapma, ses tonunu değiştirme, soruları cevaplama, herkese söz hakkı verme, öğrencilere isimle seslenerek soru sorma ve derse başlamadan önce ön bilgi verme yoluna gitmektedir. Fıkra anlatma (D13), resimler gösterme (D13), zıt örnekler verme (D21), teknolojik araçlar kullanma (D23), öğrencileri aktif kılan yöntem/ teknik kullanma (D43), kavram haritaları kullanma (D17), derse başlamadan önce günlük önemli bir olayı paylaşma (D26), dikkatler dağıldığında dersin işlenişini değiştirme (D50) öğrencilere göre öğretmenlerinin “bazen” sergilediği davranışlardır.

2. Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet, Branş ve Öğrencilerin Dikkat Düzeylerine Yönelik Algılarına Göre İncelenmesiyle Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarının cinsiyete göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2 Öğretmenlerin cinsiyetine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p	No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	P
1	K	265	215.08	56995.00	.758	26	K	265	217.86	57734.00	.761
	E	167	218.76	36533.00			E	167	214.34	35794.00	
2	K	265	220.15	58340.50	.378	27	K	265	220.48	58427.00	.366
	E	167	210.70	35187.50			E	167	210.19	35101.00	
3	K	265	230.49	61080.50	.002*	28	K	265	235.48	62403.00	.000*
	E	167	194.30	32447.50			E	167	186.38	31125.00	
4	K	265	215.15	57016.00	.762	29	K	265	223.10	59122.00	.123

	E	167	218.63	36512.00				E	167	206.02	34406.00		
5	K	265	225.83	59845.00	19655.000	.030*	30	K	265	236.13	62574.00	16926.000	.000*
	E	167	201.69	33683.00				E	167	185.35	30954.00		
6	K	265	223.41	59203.00	20297.000	.112	31	K	265	224.21	59416.50	20083.500	.081
	E	167	205.54	34325.00				E	167	204.26	34111.50		
7	K	265	220.67	58477.00	21023.000	.348	32	K	265	215.98	57236.00	21991.000	.904
	E	167	209.89	35051.00				E	167	217.32	36292.00		
8	K	265	227.31	60237.00	19263.000	.017*	33	K	265	231.10	61240.50	18259.500	.000*
	E	167	199.35	33291.00				E	167	193.34	32287.50		
9	K	265	224.41	59467.50	20032.500	.081	34	K	265	228.70	60605.50	18894.500	.004*
	E	167	203.96	34060.50				E	167	197.14	32922.50		
10	K	265	212.35	56271.50	21026.500	.355	35	K	265	219.03	58042.50	21457.500	.538
	E	167	223.09	37256.50				E	167	212.49	35485.50		
11	K	265	224.51	59494.00	20006.000	.051	36	K	265	209.71	55573.00	20328.000	.135
	E	167	203.80	34034.00				E	167	227.28	37955.00		
12	K	265	227.02	60161.50	19338.500	.022*	37	K	265	215.92	57220.00	21975.000	.893
	E	167	199.80	33366.50				E	167	217.41	36308.00		
13	K	265	192.56	51029.50	15784.500	.000*	38	K	265	220.42	58411.00	21089.000	.345
	E	167	254.48	42498.50				E	167	210.28	35117.00		
14	K	265	232.72	61670.50	17829.500	.000*	39	K	265	220.88	58534.50	20965.500	.307
	E	167	190.76	31857.50				E	167	209.54	34993.50		
15	K	265	228.47	60545.50	18954.500	.008*	40	K	265	222.19	58881.00	20619.000	.145
	E	167	197.50	32982.50				E	167	207.47	34647.00		
16	K	265	210.33	55738.50	20493.500	.171	41	K	265	224.20	59412.00	20088.000	.085
	E	167	226.28	37789.50				E	167	204.29	34116.00		
17	K	265	217.58	57660.00	21840.000	.811	42	K	265	227.97	60411.50	19088.500	.003*
	E	167	214.78	35868.00				E	167	198.30	33116.50		
18	K	265	234.89	62245.00	17255.000	.000*	43	K	265	214.75	56908.00	21663.000	.700
	E	167	187.32	31283.00				E	167	219.28	36620.00		
19	K	265	217.97	57762.50	21737.500	.744	44	K	265	216.53	57379.50	22120.500	.995
	E	167	214.16	35765.50				E	167	216.46	36148.50		
20	K	265	226.80	60103.00	19397.000	.012*	45	K	265	216.05	57252.50	22007.500	.919
	E	167	200.15	33425.00				E	167	217.22	36275.50		
21	K	265	215.98	57234.50	21989.500	.908	46	K	265	216.65	57411.50	22088.500	.974
	E	167	217.33	36293.50				E	167	216.27	36116.50		
22	K	265	221.71	58754.00	20746.000	.250	47	K	265	224.28	59435.50	20064.500	.079
	E	167	208.23	34774.00				E	167	204.15	34092.50		
23	K	265	220.98	58560.00	20940.000	.334	48	K	265	223.65	59266.50	20233.500	.098
	E	167	209.39	34968.00				E	167	205.16	34261.50		
24	K	265	219.50	58167.50	21332.500	.493	49	K	265	223.39	59199.00	20301.000	.114
	E	167	211.74	35360.50				E	167	205.56	34329.00		
25	K	265	224.17	59405.50	20094.500	.076	50	K	265	214.81	56924.00	21679.000	.695
	E	167	204.33	34122.50				E	167	219.19	36604.00		

K= Kadın, E= Erkek

Tablo 2' de görüldüğü gibi kadın öğretmenlerin puanlarına ait sıra ortalamaları genel olarak erkek öğretmenlerden daha yüksektir. Derse dikkat çekmek amacıyla resimler kullanma (D3), konuyla ilgili ön bilgi verme (D5), kavramları anlatırken tahtaya şekil çizme (D8), etkinliğe göre sınıf oturma düzenini değiştirme (D12), öğrencilere isimleriyle hitap ederek soru sorma (D14), anahtar kavramları tahtaya yazma (D15), önemli noktaları vurgulama (D18), tahtada konu dışı olan her şeyi silme (D20), farklı renkte tebeşir/kalem kullanma (D28), konunun önemli yerlerini tahtada görsel olarak vurgulama (D30), önemli yerleri tekrar anlatma (D33), ön bilgilerle- yeni bilgileri ilişkilendiren etkinlikler yapma (D34) ve öğrencileri takdir etmeye özen gösterme (D42) davranışlarına ait puanlarda gözlenen istatistiksel olarak anlamlı farklar kadın; dersin başında veya içinde konuyla ilgili fıkralar anlatma (D13) davranışına ait puanlarda gözlenen fark ise erkek öğretmenler lehine olmuştur ($p<.05$).

Öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarında branşlarına göre anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla veri toplama aracında branşını belirten 362 öğretmenin verileri üzerinde yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 3' de gösterilmiştir.

Tablo 3 Öğretmenlerin branşına göre Kruskal Wallis Testi sonuçları (df=3)

No	N	Sıra ort.	χ^2	P	No	N	Sıra ort.	χ^2	p		
1	FM	110	173.30	11.697	.008*	26	FM	110	173.71	1.370	.713
	D	123	185.99				D	123	183.63		
	SB	60	152.97				SB	60	191.55		
	B	69	211.38				B	69	181.38		
2	FM	110	188.24	1.854	.603	27	FM	110	189.18	19.964	.000*
	D	123	175.40				D	123	169.41		
	SB	60	174.62				SB	60	148.52		
	B	69	187.62				B	69	219.49		
3	FM	110	207.61	11.996	.007*	28	FM	110	207.53	32.302	.000*
	D	123	167.14				D	123	198.78		
	SB	60	181.12				SB	60	150.72		
	B	69	165.81				B	69	135.98		
4	FM	110	188.46	1.624	.654	29	FM	110	174.94	21.170	.000*
	D	123	184.08				D	123	205.67		
	SB	60	171.87				SB	60	138.93		
	B	69	174.18				B	69	185.89		
5	FM	110	181.54	3.721	.293	30	FM	110	187.25	11.968	.007*
	D	123	177.18				D	123	198.33		
	SB	60	169.65				SB	60	151.36		
	B	69	199.44				B	69	168.56		
6	FM	110	182.44	4.120	.249	31	FM	110	189.51	3.445	.328
	D	123	178.54				D	123	180.03		
	SB	60	165.63				SB	60	162.33		
	B	69	199.09				B	69	188.03		
7	FM	110	194.64	2.946	.400	32	FM	110	177.51	1.884	.597
	D	123	176.00				D	123	189.13		
	SB	60	177.73				SB	60	184.75		
	B	69	173.63				B	69	171.43		
8	FM	110	237.45	49.834	.000*	33	FM	110	170.15	8.832	.032*
	D	123	153.60				D	123	200.37		
	SB	60	158.67				SB	60	166.52		
	B	69	161.91				B	69	179.00		
9	FM	110	203.70	18.676	.000*	34	FM	110	171.23	7.614	.055
	D	123	166.29				D	123	196.56		
	SB	60	147.47				SB	60	162.10		
	B	69	202.82				B	69	187.90		
10	FM	110	197.47	14.215	.003*	35	FM	110	181.09	.965	.810
	D	123	162.61				D	123	187.35		
	SB	60	161.82				SB	60	177.03		
	B	69	206.82				B	69	175.62		
11	FM	110	185.45	11.520	.009*	36	FM	110	193.68	7.475	.058
	D	123	197.77				D	123	164.11		
	SB	60	152.41				SB	60	199.36		
	B	69	171.49				B	69	177.55		
12	FM	110	154.66	18.199	.000*	37	FM	110	176.92	.639	.888
	D	123	185.24				D	123	182.91		
	SB	60	178.53				SB	60	188.55		
	B	69	220,20				B	69	180.16		
13	FM	110	174.48	31.825	.000*	38	FM	110	164.80	15.307	.002*
	D	123	176.24				D	123	202.25		

	SB	60	243,89				SB	60	158.02		
	B	69	147.81				B	69	191.55		
14	FM	110	178.84	21.962	.000*	39	FM	110	169.98	4.844	.184
	D	123	209.72				D	123	193.74		
	SB	60	164.77				SB	60	170.45		
	B	69	150.00				B	69	187.65		
15	FM	110	185.65	11.167	.011*	40	FM	110	164.19	8.322	.040*
	D	123	199.04				D	123	192.07		
	SB	60	173.44				SB	60	176.35		
	B	69	150.62				B	69	194.73		
16	FM	110	178.75	3.621	.305	41	FM	110	162.95	8.374	.039*
	D	123	188.27				D	123	197.87		
	SB	60	192.83				SB	60	172.38		
	B	69	163.96				B	69	189.83		
17	FM	110	209.60	26.5323	.000*	42	FM	110	165.22	5.945	.114
	D	123	175.51				D	123	189.50		
	SB	60	196.98				SB	60	184.88		
	B	69	133.92				B	69	190.25		
18	FM	110	184.54	5.054	.168	43	FM	110	160.43	8.112	.044*
	D	123	188.23				D	123	195.08		
	SB	60	157.77				SB	60	179.34		
	B	69	185.30				B	69	192.76		
19	FM	110	196.82	13.067	.004*	44	FM	110	172.47	3.450	.327
	D	123	189.43				D	123	192.53		
	SB	60	180.01				SB	60	184.43		
	B	69	144.23				B	69	173.69		
20	FM	110	193.02	31.799	.000*	45	FM	110	173.65	1.314	.726
	D	123	203.64				D	123	182.46		
	SB	60	127.75				SB	60	183.89		
	B	69	170.40				B	69	190.23		
21	FM	110	183.54	.397	.941	46	FM	110	180.52	2.033	.565
	D	123	184.26				D	123	182.40		
	SB	60	177.25				SB	60	168.41		
	B	69	177.03				B	69	192.84		
22	FM	110	184.53	1.084	.781	47	FM	110	175.97	3.060	.383
	D	123	186.38				D	123	184.02		
	SB	60	173.10				SB	60	169.18		
	B	69	175.28				B	69	196.53		
23	FM	110	180.16	.436	.933	48	FM	110	158.85	14.132	.003*
	D	123	178.30				D	123	189.54		
	SB	60	183.05				SB	60	172.95		
	B	69	187.99				B	69	210.72		
24	FM	110	175.00	2.037	.565	49	FM	110	186.25	11.326	.010*
	D	123	188.30				D	123	193.82		
	SB	60	189.23				SB	60	186.79		
	B	69	173.03				B	69	147.37		
25	FM	110	165.35	7.066	.070	50	FM	110	165.76	5.355	.148
	D	123	195.81				D	123	182.78		
	SB	60	172.39				SB	60	190.74		
	B	69	189.64				B	69	196.26		

FB= Fen-matematik, D= Dil dersleri, SB_=Sosyal Bilimler, B= Beceri dersleri

Tablo 3' de görüldüğü gibi kavram haritalarını kullanma (D17), konuşurken veya tahtaya yazı yazarken kasıtlı hatalar yapma (D19) ve anlatılan konudan sınavda soru çıkacağını söyleme (D49) beceri derslerine giren öğretmenlerin daha az; fıkra anlatma (D13) ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre daha sık gösterdiği davranışlardır ($p < .05$). Öğrencilere isimleriyle hitap ederek soru sorma (D14), olumlu bir dil kullanma (D29), önemli yerleri tekrar anlatma (D33) ve

öğrencileri soru sormaya teşvik etme (D41) davranışlarında gözlenen anlamlı fark dil dersleri öğretmenleri lehine olurken; ders anlatırken konuyla ilgili resimler kullanma davranışında ise (D3) anlamlı fark fen-matematik öğretmenleri lehine olmuştur ($p<.05$). Ders materyallerinin biçimsel özelliklerini konuya göre ayarlama (D9), farklı materyaller kullanma (D10), ilgi çekici materyaller hazırlama (D27) davranışlarında saptanan anlamlı fark fen-matematik ve beceri dersleri öğretmenleri; dersin başında konu başlığını, anahtar kavramları vb. tahtaya yazma (D15), farklı renklerde tebeşir/kalem kullanma (D28) davranışında ise dil ve fen-matematik öğretmenleri lehinedir ($p<.05$). Ses tonunda iniş -çıkışlar yapma (D38), derste öğrencileri aktif kılacak yöntem ve teknikler kullanma (D43) ve öğrencilerin birbirlerine dönüt vermelerine fırsat verme (D48) ise dil ve beceri dersleri öğretmenlerinin diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha sık kullandığı dikkat çekme davranışları olmuştur ($p<.05$).

Tablo 4, öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarının öğrencilerin dikkat düzeylerine yönelik algılarına göre Kruskal Wallis testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4 Öğretmenlerin öğrencilerin dikkat düzeylerine yönelik algılarına göre Kruskal Wallis Testi sonuçları (df=2)

No		N	Sıra ort.	χ^2	P	No		N	Sıra ort.	χ^2	p
1	D	66	231.67	1.228	.541	26	D	66	205.72	4.658	.097
	O	245	213.45				O	245	209.81		
	Y	121	214.40				Y	121	235.93		
2	D	66	186.94	5.899	.052	27	D	66	174.74	12.919	.002*
	O	245	220.55				O	245	217.07		
	Y	121	224.42				Y	121	238.12		
3	D	66	207.62	2.889	.236	28	D	66	198.60	4.144	.126
	O	245	224.87				O	245	213.20		
	Y	121	204.39				Y	121	232.95		
4	D	66	198.33	1.979	.372	29	D	66	175.30	23.616	.000*
	O	245	218.61				O	245	209.02		
	Y	121	222.13				Y	121	254.12		
5	D	66	213.08	.182	.913	30	D	66	209.60	.731	.694
	O	245	215.75				O	245	215.05		
	Y	121	219.88				Y	121	223.19		
6	D	66	186.74	5.397	.067	31	D	66	178.92	9.559	.008*
	O	245	222.98				O	245	218.30		
	Y	121	219.60				Y	121	233.36		
7	D	66	211.84	1.112	.574	32	D	66	195.13	2.977	.226
	O	245	221.58				O	245	218.91		
	Y	121	208.75				Y	121	223.28		
8	D	66	228.09	3.746	.154	33	D	66	208.56	1.324	.444
	O	245	221.99				O	245	213.59		
	Y	121	199.05				Y	121	226.71		
9	D	66	208.06	.801	.670	34	D	66	177.32	16.040	.000*
	O	245	215.24				O	245	213.36		
	Y	121	223.66				Y	121	244.22		
10	D	66	185.98	5.582	.061	35	D	66	185.08	13.658	.001*
	O	245	219.50				O	245	211.74		
	Y	121	227.07				Y	121	243.29		
11	D	66	199.25	8.047	.018*	36	D	66	199.70	1.986	.370
	O	245	209.94				O	245	216.67		
	Y	121	239.19				Y	121	225.32		

12	D	66	204.41	1.410	.494	37	D	66	186.91	13.939	.001*
	O	245	215.20				O	245	209.81		
	Y	121	225.73				Y	121	246.18		
13	D	66	199.70	3.388	.184	38	D	66	194.06	20.287	.000*
	O	245	213.55				O	245	204.11		
	Y	121	231.64				Y	121	253.82		
14	D	66	175.82	12.595	.002*	39	D	66	190.74	15.815	.000*
	O	245	218.48				O	245	207.00		
	Y	121	234.69				Y	121	249.79		
15	D	66	196.86	5.815	.055	40	D	66	180.53	24.200	.000*
	O	245	228.31				O	245	208.68		
	Y	121	203.30				Y	121	251.96		
16	D	66	193.83	3.225	.199	41	D	66	199.78	14.953	.001*
	O	245	218.06				O	245	203.81		
	Y	121	225.71				Y	121	251.32		
17	D	66	175.57	9.426	.009*	42	D	66	187.80	8.548	.014*
	O	245	225.80				O	245	215.83		
	Y	121	219.99				Y	121	233.51		
18	D	66	198.04	2.701	.259	43	D	66	184.53	16.393	.000*
	O	245	217.21				O	245	207.91		
	Y	121	225.13				Y	121	251.32		
19	D	66	208.15	3.070	.215	44	D	66	219.89	7.483	.024*
	O	245	225.10				O	245	204.96		
	Y	121	203.63				Y	121	238.01		
20	D	66	198.36	2.690	.261	45	D	66	203.12	7.965	.019*
	O	245	222.41				O	245	207.65		
	Y	121	214.43				Y	121	241.71		
21	D	66	208.83	.386	.825	46	D	66	212.58	5.036	.081
	O	245	216.88				O	245	207.69		
	Y	121	219.92				Y	121	236.48		
22	D	66	168.07	12.982	.002*	47	D	66	211.47	3.853	.146
	O	245	225.91				O	245	209.21		
	Y	121	223.87				Y	121	234.00		
23	D	66	199.67	4.581	.101	48	D	66	202.80	8.062	.018*
	O	245	211.71				O	245	208.03		
	Y	121	235.38				Y	121	241.12		
24	D	66	166.58	15.279	.000*	49	D	66	201.53	3.028	.220
	O	245	222.61				O	245	213.76		
	Y	121	231.36				Y	121	230.21		
25	D	66	194.01	9.728	.008*	50	D	66	180.97	22.751	.000*
	O	245	209.81				O	245	206.83		
	Y	121	242.31				Y	121	255.46		

D= Düşük, O= Orta, Y= Yüksek

Tablo 4' de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğrencilerin dikkat düzeyiyle ilgili algıları toplam 22 davranışı sergileme düzeylerinde anlamlı farklılık yaratmıştır. Yapılan analizler sonucunda; sınıfta sessizliği sağladıktan sonra derse başlama (D11), jest ve mimikleri kullanma (D25), dersi öğrencilerin seviyesine uygun işleme (D35), ilgi çekecek materyaller hazırlama (D27), öğrencileri soru sormaya teşvik etme (D37, D41), ses tonunda giriş-çıkışlar yapma (D38), öğrencilere güler yüzlü yaklaşma (D39), öğrenci sorularını cevaplama (D40), öğrencileri aktif kılacak yöntem ve teknikler kullanma (D43), öğrenci cevaplarının doğruluğu hakkında sınıfta tartışma ortamı yaratma (D45), öğrencilerin birbirlerine ipucu ve dönüt vermelerine fırsat verme (D48) ve dikkatler dağıldığında dersin işlenişinde değişiklik yapma (D50) davranışlarında gözlenen farkların öğrenci dikkatini yüksek algılayan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür ($p<.05$). Öğrencilere isimleriyle hitap ederek soru sorma

(D14), kavram haritaları kullanma (D17), sınıf içindeki gereksiz eşyaları ortadan kaldırma (D24), öğrencilerin kendilerine güvenmelerini sağlayacak olumlu bir dil kullanma (D29), dikkatin başarı üzerindeki etkisi hakkında bilgi verme (D31) ve öğrencilerin bildiklerini yeni öğrendikleri bilgilerle ilişkilendirmelerini sağlayacak etkinlikler yapma (D34) davranışlarında gözlenen anlamlı farklar da öğrenci dikkatini orta ve yüksek düzeyde algılayan öğretmenler lehine anlamlı olmuştur ($p < .05$). Tablo 4 incelendiğinde öğrenci dikkatini yüksek algılayan öğretmenlerin düşük düzeyde algılayan öğretmenlere göre öğrencilerin olumlu davranışlarını daha fazla takdir etmeye (D41); öğrenci dikkatini orta düzeyde algılayan öğretmenlere göre de sınıfta bütün öğrencilere söz hakkı vermeye daha fazla özen gösterdikleri görülmektedir. Öğrenci dikkatini düşük algılayan öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha sık sergilediği dikkat davranışları ise öğrencileri selamladıktan sonra direk konuyu anlatmaya başlama (D1) ve konu içinde geçen kavramları anlatırken tahtaya şekiller çizme (D8) olmuştur ($p < .05$).

3. Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Dikkatlerini Toplama Durumlarına Yönelik Algılarına Göre İncelenmesiyle Elde Edilen Bulgular

Tablo 5, öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5 Öğrencilerin cinsiyetine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p	No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p		
1	K	541	518.82	280680.00	126693.000	.420	26	K	541	510.17	275999.50	129388.500	.829
	E	482	504.35	243096.00			E	482	514.06	247776.50			
2	K	541	521.66	282216.00	125157.000	.254	27	K	541	513.64	277878.50	129494.500	.847
	E	482	501.16	241560.00			E	482	510.16	245897.50			
3	K	541	515.44	278852.50	128550.500	.686	28	K	541	525.48	284283.00	123090.000	.096
	E	482	508.14	244923.50			E	482	496.87	239493.00			
4	K	541	520.63	281660.50	125712.500	.303	29	K	541	539.87	292072.00	115301.000	.001*
	E	482	502.31	242115.50			E	482	480.71	231704.00			
5	K	541	545.83	295296.00	112077.000	.000*	30	K	541	546.58	295701.00	111672.000	.000*
	E	482	474.02	228480.00			E	482	473.18	228075.00			
6	K	541	513.20	277640.00	129733.000	.886	31	K	541	526.68	284932.50	122440.500	.080
	E	482	510.66	246136.00			E	482	495.53	238843.50			
7	K	541	526.21	284678.50	122694.500	.090	32	K	541	553.24	299302.00	108071.000	.000*
	E	482	496.05	239097.50			E	482	465.71	224474.00			
8	K	541	511.03	276467.00	129856.000	.908	33	K	541	558.16	301966.50	105406.500	.000*
	E	482	513.09	247309.00			E	482	460.19	221809.50			
9	K	541	513.69	277905.50	129467.500	.842	34	K	541	538.93	291559.00	115814.000	.001*
	E	482	510.10	245870.50			E	482	481.78	232217.00			
10	K	541	527.32	285278.50	122094.500	.071	35	K	541	540.73	292535.00	114838.000	.000*
	E	482	494.81	238497.50			E	482	479.75	231241.00			
11	K	541	553.41	299392.50	107980.500	.000*	36	K	541	490.79	265519.00	118908.000	.011*
	E	482	465.53	224383.50			E	482	535.80	258257.00			
12	K	541	531.04	287291.00	120082.000	.024*	37	K	541	541.74	293079.00	114294.000	.000*
	E	482	490.63	236485.00			E	482	478.62	230697.00			
13	K	541	515.99	279150.00	128223.000	.638	38	K	541	536.02	289984.50	117388.500	.002*
	E	482	507.52	244626.00			E	482	485.04	233791.50			
14	K	541	533.71	288738.50	118634.500	.006*	39	K	541	545.11	294906.00	112467.000	.000*
	E	482	487.63	235037.50			E	482	474.83	228870.00			
15	K	541	511.93	276954.00	130034.000	.993	40	K	541	536.76	290388.00	116985.000	.002*
	E	482	512.08	246822.00			E	482	484.21	233388.00			
16	K	541	522.94	282912.00	124461.000	.199	41	K	541	527.39	285318.00	122055.000	.070
	E	482	499.72	240864.00			E	482	494.73	238458.00			
17	K	541	498.28	269571.50	122960.500	.105	42	K	541	525.21	284137.00	123236.000	.118

E	482	527.40	254204.50				E	482	497.18	239639.00			
18	K	541	546.28	295539.50	111833.500	.000*	43	K	541	500.81	270940.50	124329.500	.189
	E	482	473.52	228236.50				E	482	524.55	252835.50		
19	K	541	500.55	270796.00	124185.000	.176	44	K	541	544.23	294428.00	112945.000	.000*
	E	482	524.85	252980.00				E	482	475.83	229348.00		
20	K	541	534.66	289253.50	118119.500	.003*	45	K	541	526.40	284782.50	122590.500	.087
	E	482	486.56	234522.50				E	482	495.84	238993.50		
21	K	541	497.61	269205.50	122594.500	.091	46	K	541	530.28	286879.00	120494.000	.028*
	E	482	528.15	254570.50				E	482	491.49	236897.00		
22	K	541	535.58	289746.50	117626.500	.001*	47	K	541	533.41	288576.50	118796.500	.009*
	E	482	485.54	234029.50				E	482	487.97	235199.50		
23	K	541	498.26	269557.50	122946.500	.107	48	K	541	511.67	276814.00	130203.000	.969
	E	482	527.42	254218.50				E	482	512.37	246962.00		
24	K	541	524.82	283930.00	123443.000	.131	49	K	541	551.17	298180.50	109192.500	.000*
	E	482	497.61	239846.00				E	482	468.04	225595.50		
25	K	541	543.99	294300.00	113073.000	.000*	50	K	541	515.57	278921.00	128452.000	.675
	E	482	476.09	229476.00				E	482	508.00	244855.00		

K= Kız, E= Erkek

Tablo 5 incelendiğinde kız öğrencilerin puanlarına ait sıra ortalamalarının genel olarak erkeklerden daha yüksek olduğu ve toplam 22 davranışta puanlar arasında gözlenen farkların istatistiksel olarak kız öğrenciler lehine anlamlı olduğu görülmektedir ($p < .05$).

Öğrenci görüşlerinin sınıf düzeylerine göre Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6 Öğrencilerin sınıf düzeyine göre Kruskal Wallis Testi sonuçları (df=3)

No		N	Sıra ort.	χ^2	p	No		N	Sıra ort.	χ^2	p
1	5.sınıf	238	566.79	16.656	.001*	26	5.sınıf	238	589.76	26.546	.000*
	6.sınıf	353	512.81				6.sınıf	353	510.31		
	7.sınıf	271	462.84				7.sınıf	271	466.46		
	8.sınıf	161	511.98				8.sınıf	161	477.40		
2	5.sınıf	238	599.12	41.156	.000*	27	5.sınıf	238	648.77	74.261	.000*
	6.sınıf	353	524.73				6.sınıf	353	493.21		
	7.sınıf	271	445.88				7.sınıf	271	448.51		
	8.sınıf	161	466.59				8.sınıf	161	457.91		
3	5.sınıf	238	635.97	88.502	.000*	28	5.sınıf	238	602.62	36.525	.000*
	6.sınıf	353	525.64				6.sınıf	353	467.92		
	7.sınıf	271	397.74				7.sınıf	271	491.92		
	8.sınıf	161	491.17				8.sınıf	161	508.49		
4	5.sınıf	238	592.16	45.365	.000*	29	5.sınıf	238	616.52	45.305	.000*
	6.sınıf	353	538.62				6.sınıf	353	490.12		
	7.sınıf	271	447.95				7.sınıf	271	473.31		
	8.sınıf	161	442.96				8.sınıf	161	470.60		
5	5.sınıf	238	543.83	7.014	.071	30	5.sınıf	238	566.51	14.110	.003*
	6.sınıf	353	518.98				6.sınıf	353	499.15		
	7.sınıf	271	482.84				7.sınıf	271	488.56		
	8.sınıf	161	498.73				8.sınıf	161	499.06		
6	5.sınıf	238	580.30	30.271	.000*	31	5.sınıf	238	586.10	25.743	.000*
	6.sınıf	353	529.82				6.sınıf	353	508.66		
	7.sınıf	271	466.20				7.sınıf	271	487.80		
	8.sınıf	161	449.05				8.sınıf	161	450.51		
7	5.sınıf	238	579.60	19.022	.000*	32	5.sınıf	238	518.99	5.642	.130
	6.sınıf	353	504.79				6.sınıf	353	532.47		
	7.sınıf	271	477.62				7.sınıf	271	503.14		
	8.sınıf	161	485.75				8.sınıf	161	471.69		
8	5.sınıf	238	598.51	43.638	.000*	33	5.sınıf	238	591.88	32.703	.000*

	6.sınıf	353	528.42				6.sınıf	353	505.23		
	7.sınıf	271	446.45				7.sınıf	271	472.08		
	8.sınıf	161	458.45				8.sınıf	161	475.97		
9	5.sınıf	238	601.85	42.085	.000*	34	5.sınıf	238	576.80	22.045	.000*
	6.sınıf	353	518.54				6.sınıf	353	512.96		
	7.sınıf	271	439.36				7.sınıf	271	482.08		
	8.sınıf	161	487.11				8.sınıf	161	464.47		
10	5.sınıf	238	583.59	46.939	.000*	35	5.sınıf	238	595.38	42.985	.000*
	6.sınıf	353	545.46				6.sınıf	353	510.22		
	7.sınıf	271	424.08				7.sınıf	271	488.00		
	8.sınıf	161	480.80				8.sınıf	161	433.04		
11	5.sınıf	238	571.49	20.718	.000*	36	5.sınıf	238	563.68	15.589	.001*
	6.sınıf	353	510.44				6.sınıf	353	518.71		
	7.sınıf	271	481.28				7.sınıf	271	467.48		
	8.sınıf	161	479.19				8.sınıf	161	495.84		
12	5.sınıf	238	620.24	47.845	.000*	37	5.sınıf	238	570.71	16.205	.001*
	6.sınıf	353	499.38				6.sınıf	353	482.06		
	7.sınıf	271	469.86				7.sınıf	271	490.80		
	8.sınıf	161	450.60				8.sınıf	161	526.53		
13	5.sınıf	238	586.56	41.989	.000*	38	5.sınıf	238	536.57	2.778	.427
	6.sınıf	353	540.48				6.sınıf	353	504.26		
	7.sınıf	271	437.37				7.sınıf	271	501.15		
	8.sınıf	161	464.96				8.sınıf	161	510.91		
14	5.sınıf	238	577.66	25.587	.000*	39	5.sınıf	238	617.29	48.401	.000*
	6.sınıf	353	518.99				6.sınıf	353	490.02		
	7.sınıf	271	462.06				7.sınıf	271	486.24		
	8.sınıf	161	483.70				8.sınıf	161	447.90		
15	5.sınıf	238	573.34	19.246	.000*	40	5.sınıf	238	622.91	55.600	.000*
	6.sınıf	353	517.75				6.sınıf	353	485.54		
	7.sınıf	271	468.85				7.sınıf	271	484.85		
	8.sınıf	161	481.35				8.sınıf	161	451.77		
16	5.sınıf	238	559.42	16.731	.001*	41	5.sınıf	238	557.50	10.184	.017*
	6.sınıf	353	469.28				6.sınıf	353	500.96		
	7.sınıf	271	536.66				7.sınıf	271	512.34		
	8.sınıf	161	494.07				8.sınıf	161	468.39		
17	5.sınıf	238	606.25	35.586	.000*	42	5.sınıf	238	560.21	9.601	.022*
	6.sınıf	353	485.98				6.sınıf	353	488.50		
	7.sınıf	271	484.28				7.sınıf	271	499.92		
	8.sınıf	161	476.38				8.sınıf	161	512.60		
18	5.sınıf	238	583.33	23.805	.000*	43	5.sınıf	238	599.17	50.096	.000*
	6.sınıf	353	495.48				6.sınıf	353	535.48		
	7.sınıf	271	483.36				7.sınıf	271	427.15		
	8.sınıf	161	490.99				8.sınıf	161	474.48		
19	5.sınıf	238	530.09	6.577	.087	44	5.sınıf	238	635.35	70.476	.000*
	6.sınıf	353	492.50				6.sınıf	353	490.64		
	7.sınıf	271	497.19				7.sınıf	271	459.80		
	8.sınıf	161	552.95				8.sınıf	161	464.36		
20	5.sınıf	238	586.08	31.008	.000*	45	5.sınıf	238	565.21	13.102	.004*
	6.sınıf	353	467.30				6.sınıf	353	489.56		
	7.sınıf	271	510.32				7.sınıf	271	486.05		
	8.sınıf	161	503.31				8.sınıf	161	526.22		
21	5.sınıf	238	558.46	11.262	.010*	46	5.sınıf	238	536.26	3.922	.270
	6.sınıf	353	487.00				6.sınıf	353	497.55		
	7.sınıf	271	490.62				7.sınıf	271	522.00		
	8.sınıf	161	534.12				8.sınıf	161	490.99		
22	5.sınıf	238	578.55	25.233	.000*	47	5.sınıf	238	584.40	22.268	.000*
	6.sınıf	353	493.18				6.sınıf	353	497.83		
	7.sınıf	271	507.68				7.sınıf	271	490.17		
	8.sınıf	161	462.15				8.sınıf	161	472.79		
23	5.sınıf	238	662.89	110.465	.000*	48	5.sınıf	238	573.61	14.245	.003*

	6.sınıf	353	514.83				6.sınıf	353	491.59		
	7.sınıf	271	397.13				7.sınıf	271	491.90		
	8.sınıf	161	476.07				8.sınıf	161	499.51		
24	5.sınıf	238	603.82	38.605	.000*	49	5.sınıf	238	574.27	19.790	.000*
	6.sınıf	353	511.51				6.sınıf	353	488.56		
	7.sınıf	271	449.64				7.sınıf	271	490.31		
	8.sınıf	161	482.30				8.sınıf	161	507.84		
25	5.sınıf	238	552.99	15.829	.001*	50	5.sınıf	238	543.19	3.709	.295
	6.sınıf	353	469.95				6.sınıf	353	503.20		
	7.sınıf	271	506.77				7.sınıf	271	499.14		
	8.sınıf	161	552.41				8.sınıf	161	506.83		

Tablo 6 incelendiğinde toplam 44 davranışta gözlenen anlamlı farkların tüm gruplar arasında 5.sınıf öğrencileri; derse başlamadan merak uyandırıcı sorular sorma (D2), örnek olaylar anlatma (D4), konunun onlara ne kazandıracığı hakkında bilgi verme (D6), resimler gösterme (D3), tahtaya şekiller çizme (D8), farklı materyaller kullanma (D10), fıkralar anlatma (D13), teknolojik araçlar kullanma (D23) ve derslerde rol oynama, eğitsel oyun, drama gibi teknikler kullanma (D43) davranışlarında ise 6.sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmektedir ($p<.05$). Öğretmenlerin derse başlamadan önce konu hakkında ön bilgi verme (D5), konuşurken, yazı yazarken kasıtlı olarak hata yapma (D19), ders anlatırken sınıf içinde dolaşma (D32), ses tonlarını yükseltip-alçaltma (D38), rasgele öğrenci kaldırarak soru sorma (D46) ve dikkatler dağıldığında dersin işlenişini değiştirme (D50) davranışlarına yönelik öğrenci görüşlerinde gözlenen farklar ise istatistiksel olarak anlamlı olmamıştır ($p>.05$).

Tablo 7, öğrenci görüşlerinin kendi dikkatlerini toplama durumlarına yönelik algılarına göre Kruskal Wallis testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin dikkatlerini toplama durumlarına yönelik algılarına göre Kruskal Wallis Testi sonuçları ($df=3$)

No		N	Sıra ort.	χ^2	p	No		N	Sıra ort.	χ^2	p
1	Her zaman	275	569.10	16.103	.001*	26	Her zaman	275	561.78	13.256	.004*
	Genellikle	529	495.06				Genellikle	529	493.60		
	Bazen	189	488.24				Bazen	189	483.02		
	Nadiren	30	436.93				Nadiren	30	562.65		
2	Her zaman	275	586.72	39.141	.000*	27	Her zaman	275	597.15	38.978	.000*
	Genellikle	529	507.35				Genellikle	529	497.26		
	Bazen	189	440.64				Bazen	189	440.32		
	Nadiren	30	358.63				Nadiren	30	443.02		
3	Her zaman	275	592.34	38.844	.000*	28	Her zaman	275	575.91	26.169	.000*
	Genellikle	529	503.23				Genellikle	529	503.17		
	Bazen	189	429.51				Bazen	189	447.29		
	Nadiren	30	449.83				Nadiren	30	489.55		
4	Her zaman	275	598.15	36.075	.000*	29	Her zaman	275	605.73	49.124	.000*
	Genellikle	529	487.92				Genellikle	529	492.92		
	Bazen	189	465.14				Bazen	189	443.01		
	Nadiren	30	442.13				Nadiren	30	423.78		
5	Her zaman	275	593.02	45.724	.000*	30	Her zaman	275	581.33	38.320	.000*
	Genellikle	529	504.04				Genellikle	529	504.58		
	Bazen	189	423.97				Bazen	189	432.12		
	Nadiren	30	464.33				Nadiren	30	510.55		

6	Her zaman	275	600.92	39.046	.000*	31	Her zaman	275	589.51	34.931	.000*
	Genellikle	529	488.66				Genellikle	529	500.82		
	Bazen	189	455.93				Bazen	189	437.95		
	Nadiren	30	461.65				Nadiren	30	465.27		
7	Her zaman	275	600.24	43.531	.000*	32	Her zaman	275	560.89	13.209	.004*
	Genellikle	529	497.53				Genellikle	529	502.42		
	Bazen	189	438.23				Bazen	189	471.13		
	Nadiren	30	423.10				Nadiren	30	490.23		
8	Her zaman	275	561.18	21.788	.000*	33	Her zaman	275	601.68	63.161	.000*
	Genellikle	529	515.47				Genellikle	529	504.39		
	Bazen	189	442.05				Bazen	189	414.47		
	Nadiren	30	440.65				Nadiren	30	438.53		
9	Her zaman	275	590.40	34.696	.000*	34	Her zaman	275	594.56	43.926	.000*
	Genellikle	529	498.33				Genellikle	529	499.46		
	Bazen	189	436.83				Bazen	189	431.85		
	Nadiren	30	508.02				Nadiren	30	481.27		
10	Her zaman	275	580.37	28.144	.000*	35	Her zaman	275	598.58	60.964	.000*
	Genellikle	529	502.39				Genellikle	529	501.10		
	Bazen	189	458.86				Bazen	189	412.95		
	Nadiren	30	389.53				Nadiren	30	534.50		
11	Her zaman	275	597.46	52.841	.000*	36	Her zaman	275	538.32	8.936	.030*
	Genellikle	529	491.53				Genellikle	529	487.99		
	Bazen	189	439,85				Bazen	189	529.62		
	Nadiren	30	544.07				Nadiren	30	583.03		
12	Her zaman	275	592.42	33.518	.000*	37	Her zaman	275	594.67	36.655	.000*
	Genellikle	529	481,98				Genellikle	529	493.88		
	Bazen	189	468.25				Bazen	189	444.28		
	Nadiren	30	579.83				Nadiren	30	500.35		
13	Her zaman	275	549.47	7.787	.000*	38	Her zaman	275	559,78	26.452	.000*
	Genellikle	529	505.02				Genellikle	529	518.02		
	Bazen	189	476.92				Bazen	189	440.34		
	Nadiren	30	512.68				Nadiren	30	419.30		
14	Her zaman	275	588.08	32.738	.000*	39	Her zaman	275	606.73	61.647	.000*
	Genellikle	529	493.51				Genellikle	529	503.66		
	Bazen	189	465.41				Bazen	189	415.31		
	Nadiren	30	434.15				Nadiren	30	399.82		
15	Her zaman	275	585.82	26.431	.000*	40	Her zaman	275	609.41	53.727	.000*
	Genellikle	529	489.33				Genellikle	529	488.07		
	Bazen	189	467.43				Bazen	189	446.48		
	Nadiren	30	515.77				Nadiren	30	453.77		
16	Her zaman	275	534.16	8.891	.031*	41	Her zaman	275	579.25	24.062	.000*
	Genellikle	529	521.40				Genellikle	529	495.64		
	Bazen	189	462.39				Bazen	189	456.24		
	Nadiren	30	455.77				Nadiren	30	535.37		
17	Her zaman	275	572.41	20.178	.000*	42	Her zaman	275	590.94	34.385	.000*
	Genellikle	529	501.57				Genellikle	529	496.10		
	Bazen	189	456.05				Bazen	189	440.28		
	Nadiren	30	494.73				Nadiren	30	520.50		
18	Her zaman	275	588.79	44.198	.000*	43	Her zaman	275	601.12	38.838	.000*
	Genellikle	529	503.43				Genellikle	529	480.15		
	Bazen	189	429.93				Bazen	189	463.50		
	Nadiren	30	476.35				Nadiren	30	562.27		
19	Her zaman	275	523.28	2.506	.474	44	Her zaman	275	602.54	68.625	.000*
	Genellikle	529	510.60				Genellikle	529	508.12		
	Bazen	189	490.96				Bazen	189	398.68		
	Nadiren	30	565.73				Nadiren	30	464.33		
20	Her zaman	275	569.07	30.089	.000*	45	Her zaman	275	566.90	25.389	.000*
	Genellikle	529	510.34				Genellikle	529	514.20		
	Bazen	189	451.17				Bazen	189	433.22		
	Nadiren	30	401.27				Nadiren	30	466.28		

21	Her zaman	275	522.06	.889	.828	46	Her zaman	275	576.08	27.810	.000*
	Genellikle	529	511.43				Genellikle	529	503.54		
	Bazen	189	504.37				Bazen	189	438.36		
	Nadiren	30	477.87				Nadiren	30	537.60		
22	Her zaman	275	570.31	22.438	.000*	47	Her zaman	275	595.85	47.582	.000*
	Genellikle	529	497.14				Genellikle	529	502.03		
	Bazen	189	468.55				Bazen	189	418.99		
	Nadiren	30	513.20				Nadiren	30	505.10		
23	Her zaman	275	583.45	27.990	.000*	48	Her zaman	275	565.28	16.438	.001*
	Genellikle	529	500.22				Genellikle	529	499.89		
	Bazen	189	445.82				Bazen	189	462.35		
	Nadiren	30	481.72				Nadiren	30	550.03		
24	Her zaman	275	583.51	25.962	.000*	49	Her zaman	275	588.66	45.725	.000*
	Genellikle	529	493.81				Genellikle	529	501.55		
	Bazen	189	457.15				Bazen	189	432.35		
	Nadiren	30	522.87				Nadiren	30	495.30		
25	Her zaman	275	575.37	29.042	.000*	50	Her zaman	275	570.72	16.317	.001*
	Genellikle	529	509.44				Genellikle	529	495.03		
	Bazen	189	430.64				Bazen	189	475.48		
	Nadiren	30	488.88				Nadiren	30	503.00		

Tablo 7’ de görüldüğü gibi öğrencilerin kendi dikkat durumlarına yönelik algıları öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarına yönelik görüşlerinde anlamlı farklılık yaratmış ($p < .05$), yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda anlamlı farkların derslerde “her zaman” ve “genellikle” dikkatli olduğunu düşünen öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Konuşurken veya tahtaya yazarken kasıtlı hata yapma (D19) ve Konularda geçen kavramlara zıt örnekler verme (D21) davranışlarında gözlenen puan farkları ise istatistiksel olarak anlamlı olmamıştır ($p > .05$).

Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılmasıyla Elde Edilen Bulgular

Tablo 8, öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8. Mann Whitney U Testi sonuçları

No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p	No	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p
1	Öğr. 1023	816.78	835568.00	130144.000	.000*	26	Öğr. 1023	694.15	710113.00	186337.000	.000*
	Öğret. 432	517.76	223672.00				Öğret. 432	808.16	349127.00		
2	Öğr. 1023	668.25	683623.00	159847.000	.000*	27	Öğr. 1023	703.16	719328.50	195552.500	.000*
	Öğret. 432	869.48	375617.00				Öğret. 432	786.83	339911.50		
3	Öğr. 1023	668.69	684068.00	160292.000	.000*	28	Öğr. 1023	744.70	761824.50	203887.500	.013*
	Öğret. 432	868.45	375172.00				Öğret. 432	688.46	297415.50		
4	Öğr. 1023	728.15	744896.50	220815.500	.983	29	Öğr. 1023	707.90	724183.00	200407.000	.003*
	Öğret. 432	727.65	314343.50				Öğret. 432	775.59	335057.00		
5	Öğr. 1023	723.31	739948.00	216172.000	.476	30	Öğr. 1023	733.89	750768.50	214943.500	.351
	Öğret. 432	739.10	319292.00				Öğret. 432	714.05	308471.50		
6	Öğr. 1023	696.87	712898.00	189122.000	.000*	31	Öğr. 1023	696.75	712771.00	188995.000	.000*
	Öğret. 432	801.72	346342.00				Öğret. 432	802.01	346469.00		
7	Öğr. 1023	714.54	730971.50	207195.500	.050	32	Öğr. 1023	686.94	702744.50	178968.500	.000*
	Öğret. 432	759.88	328268.50				Öğret. 432	825.22	356495.50		
8	Öğr. 1023	729.63	746412.00	219300.000	.812	33	Öğr. 1023	720.33	736896.00	213120.000	.219
	Öğret. 432	724.14	312828.00				Öğret. 432	746.17	322344.00		
9	Öğr. 1023	710.45	726788.00	203012.000	.011*	34	Öğr. 1023	713.76	730175.00	206399.000	.028*
	Öğret. 432	769.56	332452.00				Öğret. 432	761.72	329065.00		
10	Öğr. 1023	700.57	716680.50	192904.500	.000*	35	Öğr. 1023	724.70	741372.00	217596.000	.595
	Öğret. 432	792.96	342559.50				Öğret. 432	735.81	317868.00		
11	Öğr. 1023	730.47	747275.50	218436.500	.683	36	Öğr. 1023	731.24	748060.00	217652.000	.635
	Öğret. 432	722.14	311964.50				Öğret. 432	720.32	311180.00		

12	Öğr.	1023	719.20	735742.00	211966.000	.205	37	Öğr.	1023	686.39	702178.00	178402.000	.000*
	Öğret.	432	748.84	323498.00				Öğret.	432	826.53	357062.00		
13	Öğr.	1023	702.11	718260.00	194484.000	.000*	38	Öğr.	1023	709.45	725768.00	201992.000	.004*
	Öğret.	432	789.31	340980.00				Öğret.	432	771.93	333472.00		
14	Öğr.	1023	707.47	723744.50	199968.500	.001*	39	Öğr.	1023	708.97	725279.50	201503.500	.004*
	Öğret.	432	776.61	335495.50				Öğret.	432	773.06	333960.50		
15	Öğr.	1023	703.20	719374.00	195598.000	.000*	40	Öğr.	1023	690.60	706488.00	182712.000	.000*
	Öğret.	432	786.73	339866.00				Öğret.	432	816.56	352752.00		
16	Öğr.	1023	677.65	693235.50	169459.500	.000*	41	Öğr.	1023	661.89	677112.00	153336.000	.000*
	Öğret.	432	847.23	366004.50				Öğret.	432	884.56	382128.00		
17	Öğr.	1023	708.67	724966.00	201190.000	.005*	42	Öğr.	1023	622.06	636366.50	112590.500	.000*
	Öğret.	432	773.78	334274.00				Öğret.	432	978.87	422873.50		
18	Öğr.	1023	718.96	735498.50	211722.500	.149	43	Öğr.	1023	664.65	679933.50	156157.500	.000*
	Öğret.	432	749.40	323741.50				Öğret.	432	878.02	379306.50		
19	Öğr.	1023	681.47	697146.00	173370.000	.000*	44	Öğr.	1023	715.62	732080.00	208304.000	.052
	Öğret.	432	838.18	362094.00				Öğret.	432	757.31	327160.00		
20	Öğr.	1023	721.78	738380.50	214604.500	.314	45	Öğr.	1023	708.16	724448.50	200672.500	.004*
	Öğret.	432	742.73	320859.50				Öğret.	432	774.98	334791.50		
21	Öğr.	1023	662.96	678206.00	154430.000	.000*	46	Öğr.	1023	707.56	723837.00	200061.000	.003*
	Öğret.	432	882.02	381034.00				Öğret.	432	776.40	335403.00		
22	Öğr.	1023	810.14	828769.50	136942.500	.000*	47	Öğr.	1023	729.72	746501.00	219211.000	.798
	Öğret.	432	533.50	230470.50				Öğret.	432	723.93	312739.00		
23	Öğr.	1023	692.52	708450.50	184674.500	.000*	48	Öğr.	1023	671.66	687103.50	163327.500	.000*
	Öğret.	432	812.01	350789.50				Öğret.	432	861.43	372136.50		
24	Öğr.	1023	691.46	707360.00	183584.000	.000*	49	Öğr.	1023	755.21	772583.00	193129.000	.000*
	Öğret.	432	814.54	351880.00				Öğret.	432	663.56	286657.00		
25	Öğr.	1023	660.78	675973.50	152197.500	.000*	50	Öğr.	1023	663.02	678270.00	154494.000	.000*
	Öğret.	432	887.19	383266.50				Öğret.	432	881.88	380970.00		

Öğr= Öğrenci; Öğret= Öğretmen

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin puanlarına ait sıra ortalamalarının genel olarak öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Sınıfı selamladıktan sonra direk konuyu anlatmaya başlama (D1), derse başlamadan önce ilgisiz şeylerin kaldırılmasını isteme (D22), farklı renklerde tebeşir/kalem kullanma (D28) ve anlatılan konudan sınavda soru çıkacağını söyleme (D49) davranışlarında gözlenen puan farkları öğrenciler; diğer 32 davranışa ait puanların sıra ortalamaları arasında gözlenen anlamlı farklar ise öğretmenler lehine olmuştur ($p<.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen ve öğrencilerden elde edilen bulgular ortaokul öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecinde dikkat çekme davranışlarına “genellikle” yer verdiklerini göstermiştir. Öğretmenlerin sınıfta dikkat çekme davranışlarını inceleyen sınırlı sayıdaki araştırmanın sonuçlarına göre lise ve yükseköğretimde görev yapan öğretmenler dikkat çekme davranışlarına “çok az” veya “orta düzeyde” yer vermekte (Engin vd.1999; Oktar & Bulduk,1999; Öztürk, 2001; Senemoğlu, 1987; Şahin, 2014), daha alt eğitim kademelerindeki öğretmenlerde ise dikkati derse çekmeye yönelik davranışlar daha sık gözlenmektedir (Amjah, 2014; Denizel-Güven & Cevher, 2005; Öztürk, 2001). Öğrencilerin yaşı büyüdükçe dikkat süreleri uzamakta farkındalıklarının gelişmekte ve öğrenme sırasında ilgisiz şeylere yönelmeme konusunda kontrolleri artmaktadır (John & Flavell, 1985, Akt. Yayıncı, 2007, s.50). Dolayısıyla bu sonuçlar öğretmenlerin derste dikkat çekme davranışlarına yer verme düzeylerinin görev yaptıkları eğitim kademesi veya karşılaştıkları öğrencilerin yaşları açısından farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin ders esnasında dikkat çekme davranışlarına yeterli düzeyde yer vermediğini gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Çağlar,

2009; Ainley & Luntley, 2007). Bu durumda araştırma sonuçlarında gözlenen bu farklılıkların gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin bireysel özelliklerinden de kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin öğrencilerin dikkatini çoğunlukla; sorularını cevaplama, olumlu tutum ve davranışlarını takdir etme, dersi öğrencilerin seviyesine uygun işleme, sınıfta sessizliği sağlama, bildiklerini yeni bilgilerle ilişkilendirmelerine yönelik etkinlikler yapma, ders anlatırken ses tonunu değiştirme ve önemli noktaları vurgulama yoluyla çektiği saptanmıştır. İlgili literatüre göre ses tonunda değişiklik yapma, soru sorma, öğrenciyi derste aktif kılma, bilginin yararını vurgulama, görsel materyaller kullanma öğretmenlerin en çok başvurduğu dikkat çekme stratejileridir (Abdullah, 2004; Ainley & Luntley, 2007; Bunce vd. 2010; Cumming Hlas vd. 2017; Karahan, 2008; Murphy & Walls, 1994; Senemoğlu, 1987; Szpunar vd., 2013; Şahin, 2014; Wang, 2015). Öğrencilerin seviyesine uygun ve aktif olmasını sağlayan öğrenme ortamlarında öğrencilerin derse ve dersin içeriğine yönelik dikkatlerinin arttığı ve öğrenmenin kolaylaştığı bilinmektedir (Abdullah, 2004; Amjah, 2014; Bunce vd. 2010; Hargrave & Morrow, 2002, Akt. Abdullah, 2004, s.9; Joyce, 1997; Mehralizadeh vd. 2013; Neyers, & Molitor, 2017; Risko vd., 2012; Rosegard & Wilson, 2013). Bilginin yararını açıklama algıda beklenti oluşturmada; materyal kullanımı soyut özellikleri somutlaştırmada; önemli noktaları vurgulama ise tekrarlanan özelliklerin bireyin dikkatini daha çok çekmesinin yanı sıra öğrenmede kalıcılığı sağlama açısından etkilidir. Bu stratejiler öğrenmenin temel ilkeleri olup, aynı zamanda her öğretmenin öğretim sırasında hayata geçirmesi gereken temel ilkelerdir. Bir diğer ifadeyle bu stratejileri hayata geçiren öğretmenlerin önceliğinin öğrenciler için öğrenmeyi kolaylaştırma olduğu söylenebilir. Ancak bu araştırmada öğrencileri aktif kılan yöntem ve teknikler uygulama, teknolojik materyaller ve kavram haritaları kullanma, espri yapma, güncel önemli bir olayı/haberini paylaşma, öğrencilerin birbirlerine dönüt vermelerine ve soru sormalarına fırsat verme, dikkatler dağıldığında dersin işlenişini değiştirme, konuyla ilgili fıkralar anlatma, resimler gösterme, zıt örnekler verme vb. stratejilerinin “bazen” kullanıldığı; üst sınıflarda doğru öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarına daha az yer verdiği saptanmıştır. Bu sonuç araştırmaya katılan öğretmenlerin daha çok bilgiyi aktarmaya odaklandığını düşündürmektedir. Gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin sınıfta sessizliği sağlama ve anlatılan konudan sınavda soru çıkacağını söylemenin en sık başvurulan yollar olduğu noktasında hemfikir olması da bu yorumu destekler niteliktedir. Bunun nedeni ülkemizde ortaokuldan liseye, liseden üniversiteye geçişlerin merkezi sınavlar aracılığıyla yapılması ve öğrenci başarısının bu sınavlarda elde ettikleri puanlarla belirlenmesi olabilir. Öğretmenler konuları yetiştirmek için sessizliği sağlayıp derse bir an önce başlamaya, öğrencilerin başarılarını arttırmak için de konunun önemli yerlerini sık sık vurgulamaya odaklanıyor olabilir. Ulusal literatürde öğretmenlerin öğrenci dikkatini derse toplamak için anahtar kelimeleri daha sık vurguladıklarını (Karahan, 2008), beden dili ve sözel ipuçlarının ise genellikle dersi engelleyen öğrencilerin dikkatini çekmek için kullandıklarını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Çağlar, 2009). Dolayısıyla elde edilen bu sonuçlar “sınavda soru çıkacak” vurgusunun

öğrencilerin dikkatini çekmede yeterli görülmesi ve her iki tarafın dikkati toplama konusunda farklı şeyler yapılmasına ihtiyaç duymamasından da kaynaklanmış olabilir. Nitekim öğretmenler öğrencilerini, öğrenciler de kendilerini genel olarak dikkatli olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlerin öğrencileri selamladıktan sonra direk konuyu anlatmaya “nadiren” başladıklarını belirtmesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Çünkü hangi kademede görev yapıyor olursa olsun her öğretmenin derse başlamadan önce öğrencilerin öğrenme güdülerini ortaya çıkarma yönünde çaba göstermesi gereklidir. Bireyin güdülenmişlik düzeyinin yüksek olması, öğrenmeye ilgi ve ihtiyaç duymasını, öğrenilen şeye değer vermesini, dikkatini ve enerjisini öğrenmeye yöneltmesini sağlar (Bloom, 2012). Bu durumda elde edilen bu sonuç, öğretmenlerin sınırlı ve çoğu zaman bilişsel/akademik ağırlıklı olsa da çocukları derse hazırlanmaya çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte üst sınıflara doğru öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarının azalması öğrencilerin yaşı, beklentileri, ilgileri, ihtiyaçları vb. gibi duyuşsal etmenlerin dikkate alınmadığını göstermesi açısından olumsuzdur. Bu, nitelikli öğretmen yetiştirme açısından sorgulanması ve üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Çünkü her sınıf yapısal özellikleriyle farklılık gösterir (Doyle, 1986) ve bu dinamikler göz ardı edildiğinde öğretim çabaları beklenen sonuçları vermeyebilir.

Araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin dikkat çekme davranış düzeylerinin genel olarak erkeklerden daha yüksek olduğu ve görsel uyaranlara daha fazla yer verdikleri, erkek öğretmenlerin ise mizahı (espri yapma, fıkra anlatma) daha sık kullandığı saptanmıştır. İlgili literatürde bu konuyla ilgili farklı sonuçlar bulunmaktadır. Abdullah (2004) erkek öğretmenlerin derslerde dikkat çekmeye yönelik davranışlara daha fazla yer verdiğini, Karahan (2008) erkek öğretmenlerin mizahi olgulardan daha fazla yararlandıklarını, Öztürk (2001) ise dersin girişinde erkek öğretmenlerin konunun öneminden bahsetme davranışını daha sık gerçekleştirdiğini saptamışlardır. Gözlenen bu farklılıklar kadın ve erkeklerin yapısal özellikleri ve kişisel becerilerinin yanı sıra branşlarından da kaynaklanıyor olabilir. Bu araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin branşları çoğunlukla matematik, dil (Türkçe, İngilizce ve beceri derslerinde (beden eğitimi, müzik, resim) derslerinde; erkek öğretmenlerin ise sosyal bilgiler dersinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca konuyla ilgili resimler ve farklı materyaller kullanma, konu başlığı ve anahtar kavramları vb. tahtaya yazma ve farklı renkte tebeşirler kullanma daha çok fen-matematik; fıkra anlatma sosyal bilgiler; soru sorma, ses tonunda değişiklik yapma ve öğrencileri aktif kılmaya yönelik teknikleri dil dersleri öğretmenlerinin daha sık kullandığı saptanmıştır. İlgili literatürde de yabancı dil ve matematik öğretmenlerinin renkli tebeşirler/malzemeler daha çok kullandıklarını (Abdullah, 2004; Amjah, 2014; Karahan, 2008), sosyal bilgiler öğretmenlerinin matematik ve Türkçe öğretmenlerine göre derse dikkat çekmeye yönelik davranışlarını daha sık sergilediğini gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Öztürk, 2001). Bu durumda araştırma sonuçlarının birbiriyle ve ilgili literatürle tutarlı olduğu; branşa özgü özel öğretim yöntemlerinin öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarında farklılık yarattığı söylenebilir.

Cinsiyet öğrenciler açısından da anlamlı bir değişken olmuş, araştırma sonucunda kız öğrencilerin öğretmenlerin dikkat çekme davranışlarını daha sık sergilediğini düşündükleri görülmüştür. Bunun nedeni kız ve erkek öğrencilerin farklı ihtiyaç ve ilgilere sahip olması ve farklı yetiştirilmesi olabilir. Ülkemizde kız çocuklarından daha sessiz, sakin, denetimli, sorumlu ve düzenli olması beklenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2004). Yetişkinlerin onayına daha duyarlı yetiştirilen kızların bu onayı elde etmek veya kaybetmemek için okulda öğretmenlerinin evde anne ve babalarının beklentilerine uygun davranmaya özen gösterdikleri görülmektedir (Kuzgun, 2004). Derse ilgisizlik, ders esnasında konuşma ve başka şeylerle ilgilenme gibi ders dışı davranışlar ise erkek öğrencilerde daha yaygın gözlenmektedir (Akpınar & Özdaş; 2013; Çelik, 2007; Çelik & Ereskici, 2008; Öz & Sadık, 2015). Bu durumda kız öğrencilerin öğretmene odaklandıkları ve her davranışını izledikleri; dikkatleri farklı şeylere yönelmiş durumda olan erkek öğrencilerin öğretmenlerinin dikkatleri ders çekmek adına yaptıklarını çoğu zaman fark etmedikleri söylenebilir. Bu çalışmada kendini her zaman ve genellikle dikkatli tanımlayan öğrencilerin çoğunlukla kız öğrenciler olması da bu yorumu destekler niteliktedir. Başarı motivasyonu ve beraberinde dikkati arttıran önemli bir faktördür. Bir diğer ifadeyle psikolojik, zihinsel ya da sosyal etmenler nedeniyle öğrenme güçlükleri yaşayan öğrencilerin odaklanma ve sürdürme konusunda etkili olmaları zordur (Brophy, 1977, Akt. Abdullah, 2004, s.19). Bu durumda kız öğrencilerin öğretmenlerinin dikkat çekme davranışlarına daha çok yer verdiği yönünde görüş belirtmesi kız ve erkek öğrencilerin akademik başarı ve öğrenme konusunda öz güvenlerindeki farklılıklarından da kaynaklanmış olabilir.

Araştırma bulguları öğrencilerinin dikkat düzeylerini daha yüksek algılayan öğretmenlerin derslerinde genel olarak dikkat çekmeye yönelik davranışları daha sık sergilediğini göstermiştir. Bu, üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer önemli sonuçtur. Çünkü bu durum, öğretmenlerin dikkatli olarak algıladığı öğrenciler karşısında dikkatleri öğretime çekmek ve etkili kılmak için farklı stratejiler izlediklerini, bu konuda öğretmen yardımına daha çok ihtiyaç duyan öğrenciler karşısında ise bu çabanın belli stratejilerle sınırlı kaldığını göstermektedir. Bir diğer ifadeyle bu sonuç; öğretmenlerin dikkatsiz olarak algıladıkları öğrencilerin dikkatini ne yaparlarsa yapsınlar çekemeyeceklerini düşünerek bu durumu kabul ettiklerini veya soruna çözümsel yaklaşmak yerine dikkatli öğrencilerle ders işlemeye yönelindiklerini düşündürmektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecindeki dikkat çekme davranışları ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırıldığında öğretmenlerin kendilerini daha olumlu algıladığı saptanmıştır. Benzer sonuçlara Oktar ve Bulduk (1999) tarafından yapılan çalışmada da rastlanmıştır, öğretmenler dersin giriş aşamasında dikkat çekme davranışlarına her zaman yer verdiklerini ve kendilerini bu konuda yeterli bulduklarını belirtirken, öğrenciler öğretmenlerinin dikkat çekme davranışlarına nadiren yer verdiğini ve bu konuda yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar öğretmenlerin "yapıyorum" dedikleri davranışları yapmadıkları veya izledikleri stratejilerin öğrenciler üzerinde etki yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin veri toplama aracını sosyal

beğenirlik kaygısı ile kendilerini olumlu gösterecek şekilde cevaplamaları da bu sonuca neden olmuş olabilir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere;

Öğrencilerin dikkatlerini derse çekmek için sürekli aynı davranışları sergilememeleri, var olan durumla ilişkili, ilgileri tetikleyici uyarıcılar bulmaya ve kullanmaya çalışmaları,

Konu temelli etkinlikler ve akademik vurguların yanı sıra öğrencilerin ilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri ortamlar yaratmayı ihmal etmemeleri,

Dikkat ve dikkat kapasitesinin öğrencilerin uyarılma seviyesine ve zamana bağlı olarak değiştiğini/değişebileceğini göz önünde bulundurarak dikkat çekmeye yönelik çabalarını dersin giriş aşamasıyla sınırlandırmamaları ve ders içine entegre etmeleri,

Öğrencilerin dikkatlerini nereye toplaması gerektiği konusunda öğretmen desteğine ihtiyaç duyduklarını göz önünde bulundurmaları önerilebilir.

Bu çalışmada nicel yöntemler izlenmiş, veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Nitel yöntemlerle (gözlem, görüşme) öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecindeki dikkat çekme davranışları ve öğrencilerin reaksiyonları derinlemesine incelenerek, öğretmenlerin uyguladıkları stratejilerin işlevselliği derinlemesine incelenebilir. Bu çalışmanın katılımcıları ortaokul öğretmenleri ve öğrencileridir. Farklı eğitim kademelerinde, özel ve devlet okullarında yapılacak çalışmalarla bulguların genellenebilirliği arttırabilir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, S. H. Z. (2004). *The role of english teachers in drawing students' attention in salfit district schools and the factors affecting attention as perceived by teachers*. (Unpublished doctoral thesis). An-Najah National University, Nablus, Palestine.
- Ainley, J., & Luntley, E. M. (2007). The role of attention in expert classroom practice. *J Math Teacher Education*, 10, 3- 22. Doi Number: 10.1007/s10857-007-9026-z
- Akpınar, B., & Özdaş, F. (2013). Lise disiplin sorunlarının cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 20-29.
- Amjah, D.Y.P.H. (2015). A study of teachers' strategies so develop students' interest towards learning English as a second language. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 164, 188-192.
- Bloom, B. S. (2012). İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme (2. Baskı). (Çev. Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bozan, A., & Akay, Y. (2012). Dikkat geliştirme eğitiminin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dikkatlerini toplama becerilerine etkisi. *Western Anatolia Journal of Educational Science*, 3 (6), 53-66.
- Bunce, D.M., Flens, E.A., & Neiles, K.Y. (2010). How long can students pay attention in class? A study of student attention decline using clickers. *Journal of Chemical Education*, 87 (12), 1438-1443.
- Büyükoztürk, Ş. (2006). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Chen, C. M. & Huang, S. H. (2014). Web-based reading annotation system with an attention-based self-regulated learning mechanism for promoting reading performance. *British Journal of Educational Technology*, 45, 5, 959–980.
- Cummings Hlas ,A., Neyers, K., & Molitor, S. (2017). Measuring student attention in the second language classroom. *Language Teaching Research*, 1–19. Doi number. <https://doi.org/10.1177/1362168817713766>
- Cüceloğlu, D. (1994). İnsan ve davranışı (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlar A. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin öğretimsel etkinliklerin yönetiminde dikkat çekme ve sürdürme davranışlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çelik, C. B. (2007). *İstanbul ili Anadolu yakası orta dereceli okul öğrencilerinin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenlerinin araştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, S., & Ereskici, E. (2008). Meslek liselerindeki öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma nedenleri (Ankara ili örneği). *Milli Eğitim*, 177, 271-293.
- Denizel-Güven, E., & Cevher, F. N. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 1-22.
- Doyle, W. (1986). Classroom organization and management. M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching* (p.392-431). New York: Mc. Millan.
- Dörfler, V. (2004). Factors of attention. In *Proceedings of the Bangkok International Conference on Applied Business Research*, BICABR, Bangkok, Thailand. Retrieved from <https://strathprints.strath.ac.uk/9677/>
- Ekşi, A. (1999). Ben hasta değilim. Çocuk sağlığı ve hastalıklarının psikososyal yönü. Nobel Tıp Kitapevleri.
- Erbay, F. (2013). Dikkat toplama ve okuma olgunluğu değişkenlerinin altı yaş çocuklarının işitsel muhakeme ve işlem becerilerini yordama gücü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), Kış/Winter, 413-429.
- Ergin, Ö., Battal, N., & Çardak, Z. E. (1999). Fen bilgisi ve fizik derslerinde dikkat çekme ve güdüleme etkinlikleri. *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 192-197.
- Eryılmaz, A. (2007). Okulda motivasyon ve amotivasyon: Öğrencinin derse katılmasında etkili olan öğretmenle ilgili faktörler. *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı*, 3, 709-712.
- Hidi, S. (1990). Interest and its contribution as a mental resource for learning. *Review of Educational Research*, 60(4), 549-571.
- Joyce, B. (1997). *The relationship between motivation of Wisconsin elementary and secondary school teachers and their commitment to the teaching profession*. (Unpublished master thesis). Wisconsin University, Wisconsin.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). Yeni insan ve insanlar (10.Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karahan, İ. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretme sürecindeki dikkat toplama stratejileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Kaymak Özmen, S., & Demir, Ö. (2012). İlköğretim öğrencilerinin dikkat toplama sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (1), 2012, 135-154.
- Kornhuber, H.H. (1984). Attention, readiness for action, and the stages of voluntary decision. *Experimental Brain Research Series*, 9, 420-429.
- Kuzgun, Y. (2004). Bireysel farklılıklar ve eğitime yansımaları. Y. Kuzgun, D. Deryakulu (Ed.). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, ss. 1-13.
- Mehralizadeh, S., Ghorbani, R., Zolfaghari, S., Shahinfar, H., Nikkhah, R., & Pourazizi, M. (2013). Factors affecting student concentration in classroom: Medical students' viewpoints in Semnan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 13(8), 661-671.
- Murphy, C.A., & Walls, R. T. (1994). Concurrent and sequential occurrences of teacher enthusiasm behaviors. *ERIC No.* ED375128.
- Neyers, K., & Molitor, S. (2017). Measuring student attention in the second language classroom. *Language Teaching Research*, 1-19. Doi number: <https://doi.org/10.1177/1362168817713766>
- Portas, C. M., Rees, G., Howseman, O., Turner, O. J., & Frith, C. D. (1998). A specific role for the thalamus in mediating the interaction of attention and arousal in humans. *Journal of Neuroscience*, 18 (21) 8979-8989.
- Posner, M.I., & Petersen, S.E. (1990). The attention system of the human brain. *Annu Rev Neurosci*, 13, 25-42.
- Oktar, İ., & Bulduk, S. (1999). Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin davranışlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 142, 66-69.
- Öz, E. Z., & Sadık, F. (2015). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin disiplin problemleri ve baş etme stratejilerine yönelik görüş ve beklentileri. *The Journal of Academic Social Science*, 3 (18), 151-189.
- Öztürk, B. (2003). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s.131-166). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2001). Derse giriş davranışlarının öğretmenler tarafından kullanılma durumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 107-124.
- Öztürk, B. (1999). Öğrenme ve öğretilmede dikkat. *Milli Eğitim*, 144. Retrieved from http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/144/ozturk.htm
- Parakash, J. (2015). What is the importance of Attention in Learning? Retrieved from <http://www.preservearticles.com/201105206854/importance-of-attention-in-learning.html>
- Pinkerton, K. D. (1994). Using brain-based learning techniques in high school. *Science Teaching & Change*, 2 (1), 44-60.
- Risko, E.F., Anderson, N., Sarwal, A., Engelhardt, M., & Kingstone, A. (2012). Attention: Variation in mind wandering and memory in a lecture. *Applied Cognitive Psychology*, 26, 234-242.
- Rosegard, E., & Wilson, J. (2013). Capturing students' attention: An empirical study. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 13 (5), 1 - 20.
- Sáez, L., Sidler Folsom, J., Al Otaiba, S., & Schatschneider, C. (2012). Relations among student attention behaviors, teacher practices, and beginning word reading skill. *J Learn Disabil*, 45(5), 418-432. Doi Number:10.1177/0022219411431243
- Selçuk, Z. (2001). Dikkat eksikliği ve hiperaktif çocuklar. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, öğrenme ve öğretim (23. Basım). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Senemoğlu, N. (1987). Sınıf içi öğretmen davranışları üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 64, 50-57.
- Smith, E. E., & Kosslyn, S. M. (2014). *Bilişsel psikoloji, zihin ve beyin*. (Çev. Muzaffer Şahin). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Solso, R. L., MacLin, M. K. & MacLin, O. H. (2011). *Bilişsel psikoloji*. (Çev. Ayşe Ayçiçeği-Dinn). İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Sturm, J.L. (2012). Attention, awareness, and accents in L2 French, Language Awareness, Doi number:10.1080/09658416.2012.670243.
- Szpunar, K. K., Moulton, S. T., & Schacter, D. L. (2013). Mind wandering and education: From the classroom to online learning. *Frontiers in Psychology*, 4, 495. Doi number: <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00495>
- Şahin, M. (2014). Üniversite öğretim elemanlarının sınıf içi öğretimsel davranışlarına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 9 (11), 499-515.
- Turner, S. A., & Silvia, P. J. (2006). Must interesting things be pleasant? A test of competing appraisal structures. *Emotion*, 6(4), 670-674.
- Wang, W. (2015). Factors affecting learners' attention to teacher talk in nine ESL classrooms. *Teaching English as a Second or Foreign Language*, 19 (1), 1-20.
- Wei, F-Y. F., Wang, Y. K., & Klausner, M. (2012). Rethinking college students' self-regulation and sustained attention: Does text messaging during class influence cognitive learning? *Communication Education*, 61(3), 185-204.
- Weimer, M. (2014). Students and attention: An interesting analysis. <https://www.facultyfocus.com/articles/teaching-and-learning/students-attention-interesting-analysis>.
- Yaycı, L. (2007). İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinde seçici ve yoğunlaştırılmış dikkat becerilerini geliştirmeye dayalı bir programın etkililiğinin sınanması (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1986). Gençlik çağı ruh sağlığı eğitimi ve ruhsal sorunları. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Investigating Attention-Drawing Behaviors of Secondary School Teachers in Learning-Teaching Process from the Views of Teachers and Students

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Attention generally means a person's gathering her/his mental power, fronting to receive and generate signals coming to sense organs. Paying attention to specific information, an event or objects helps perceiving and learning a feature of information properly. However, sense organs are always exposed to all kinds of stimuli. Therefore, it is not easy for a person to purify himself/herself from other stimuli and to focus on a specific point. It is even more difficult in school settings with its conscious learning because learning is a cognitive process and when people try to focus their brain on a specific topic, there is loss of attention. In addition to that, students are expected to carefully listen to lectures in different course lessons all day long, understand what they are told and finish all tasks given in limited time. Thus, one of the most important topics that should be considered in teaching is to draw attention of students on learning outcomes and maintain this energy.

What teachers do to draw attention of students towards their lessons and the frequency of such behaviors are as important as the appropriateness of their strategies according to the students' level of development. It is difficult for stimuli/behaviors which do not address the interests, needs or expectations of students, which are not appropriate to their level of development or educational background, to draw attention or to become functional in terms of contributing to their learning. Therefore, it was needed to do a comparative study investigating the views of secondary school teachers and students in this regard and answers to the following questions were aimed to be found:

What are the views of teachers and students about teachers' attention-drawing behaviors?

Are there any significant differences in the teachers' views in terms of gender, school subject to teach and their perception about students' level of attention?

Are there any significant differences in the students' views in terms of gender, school year and their perceptions about their level of focusing?

Are there any significant difference between the views of teachers and students about attention-drawing behaviors of teachers?

Methodology

The research is done as a descriptive survey model study. The population of the study consisted of teachers and students from secondary schools in the central districts of Adana. The cluster sampling method was used for the study and the sample was formed by randomly choosing 20% of schools in every district to reach a total of 40 schools. The teacher questionnaires were delivered to all teachers in these schools while the student questionnaires were given to students in randomly chosen classrooms

on the day of giving the questionnaires. A total number of 432 teachers and 1023 students participated in the study on a voluntary basis. The data was collected through the Teachers' Attention-Drawing Behaviors Questionnaire (ÖDÇDA) developed for teachers and students in parallel. Since the results of descriptive statistical methods according to Kolmogorov–Smirnovs do not address the normal distribution, the Mann Whitney U-Test was used for paired comparisons and Kruskal Wallis tests were used for multiple comparisons for data analysis. For all analysis, the significance level was considered to be 0.5.

Findings, Results & Recommendations

The data gained from the answers of the teachers and students revealed that teachers display the following behaviors more to draw the attention of their students during their lessons: answering their questions, appreciating positive attitudes of students, doing lessons based on the level of students, keeping silence in the class during the lesson, enabling students to associate their background knowledge with new topics, changing their tone of voice and emphasizing the important points of a topic. Some of the employed strategies such as “using methods and techniques to make students more active, making use of technological materials and comprehensive maps, making jokes, telling an important fact a day, enabling students to ask questions to each other, changing the topic of the lesson when the students have lost their concentration, telling jokes related to the subject of the lesson, showing related pictures” were found to be used “sometimes”. It was also seen that the higher the student's grades students are, the less teachers show attention-drawing behaviors. These findings suggest that the teachers are more focused on transferring information to the students. The students stated that teachers mostly draw their attention towards the lesson through keeping silence during the lesson and giving hints about questions that might be asked in the exams. The reason could be the fact that the students have to take a lot of centralized exams from primary school level to high schools, and from high schools to university level to be placed in schools based on their scores from these exams and that the success of students is usually determined according to their centralized exam results. The teachers might have wanted to start their lesson immediately through keeping the silence in the class and often emphasized important parts to raise the success level of their students. The finding related to the less attention-drawing behaviors of teachers in higher grades is an important issue to be discussed in terms of teacher training programs because all teachers should try to generate the learning motivation before they start their lessons.

At the end of the study, it was found that female teachers' attention-drawing behavior level is higher than of male teachers and that they use more visual stimuli compared to males. In terms of materials, it was seen that science and maths teachers preferred different pictures and materials related to subjects, writing the titles or the key words of the subjects on the board and using different color chalks on the board while social sciences teachers choose telling jokes and language teachers prefer asking questions, changing the tone of voice and getting students actively involved in the class. The

subject majors of the participant female teachers were mainly maths, language and skills courses while the male teachers mainly teach social sciences. In this respect, it could be stated that subject-specific teaching methods may also cause differences in the attention-drawing behaviors of teachers.

At the end of the study, it was seen that female students think that teachers often use attention-drawing behaviors more than male students do. The reason could be that male and female students might have different needs and interests and that they are raised in different ways. Female students are usually expected to be more silent, calmer, more organized, attentive and self-controlled. It was seen that talking to each other during the lesson and showing interest in other things than the lesson are more common among male students. In this respect, it might be stated that female students are more focused on the teachers and observe their teachers more carefully while male students who are usually interested in other things do not pay attention to what their teachers do to draw their attention in class. The fact that students who described themselves always or generally attentive are female students supports this finding. The results of the study revealed that teachers who think that their students' attention level is high show attention-drawing behaviors more often. This result might reveal the fact that teachers think that whatever they do to draw their inattentive students might not work so they accept this fact or they just focused on attentive students rather than finding analytic solutions to the problem. When the views of teachers and students on teachers' behavior to draw attention are compared, it was seen that teachers perceived themselves more positive. This result might reveal that the participating teachers either do not show behaviors which they stated "they do" or their strategies do not have an impact on their students.